БУТУН ДУНЁ ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

ЎЗБЕКИСТОН КП ТОШКЕНТ САНОАТ ВА ҚИШЛОҚ ОБЛАСТЬ КОМИТЕТЛАРИ ЎЗБЕКИСТОН КП ТОШКЕНТ ШАҲАР КОМИТЕТИ, МЕҲНАТКАШЛАР ДЕПУТАТЛАРИ ТОШКЕНТ САНОАТ ВА ҚИШЛОҚ ОБЛАСТЬ ҲАМДА ШАҲАР СОВЕТЛАРИНИНГ ОРГАНИ

11-ЙИЛ ЧИҚИШИ

№ 32 (2580)

14 ФЕВРАЛЬ жума 1964 йил

Баҳоси 2 тийин.

ХИМИЯ САНОАТИНИ ЗЎР БЕРИБ РИВОЖЛАНТИРАЙЛИК

ЎЗБЕКИСТОН КОМПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИДА

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети химия саноати корхоналари, «Чирчикхиммаш» заводи, Ўзбекистон ССР қурилиш ва монтаж ташкилотлари ходимларининг Пермь, Кемерово, Волгоград ва Луганск областлари меҳнаткашларининг қурилиш ва ишлаб чиқариш қувватларини ўзлаштириш муддатларини қисқартириш ҳамда пландан ташқари химия маҳсулотлари тайёрлаш юзасидан социалистик мусобақани қизитиш тўғрисидаги ташаббусини қўллаб-қувватлаб қабул қилган социалистик мажбуриятини маъқуллади.

Республика газеталари редакцияларига республика химиклари ва қурувчиларнинг социалистик мажбурияти қандай бажарилаётганлигини мунтасил ёритиб бориш топширилди.

СОВЕТ ИТТИФОҚИ КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИНИНГ ПЛЕНУМИ ТЎҒРИСИДА

ИНФОРМАЦИОН БИЛДИРИШ

1964 йил 12 февралда КПСС Марказий Комитетининг Пленуми ўз ишини давом эттирди.

Эрталабки мажлисда Литва ССР Министрлар Совети Раисининг биринчи ўринбосари, қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштириш ва тайёрлаш министри ўртоқ М. Ю. ГРИГАЛЮНАС, Латвия ССР Министрлар Совети раисининг биринчи ўринбосари, қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштириш ва тайёрлаш министри ўртоқ В. Г. СТРОГАНОВ, Туркманистон ССР қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштириш ва тайёрлаш министри ўртоқ Р. А. ЧОРИЕВ, Эстония ССР Министрлар Совети Раисининг биринчи ўринбосари, қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштириш ва тайёрлаш министри ўртоқ Э. Г. ТИНУРИСТ, Арманистон ССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари, қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштириш ва тайёрлаш министри ўртоқ Г. С. ПЕТРОСЯН «Қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштиришни тезроқ кўпайтириш учун ўғитлардан кенг фойдаланиш, суғориш ишларини ривожлантириш, комплекс механизациялаш ҳамда фан муваффақиятлари ва илғор тажрибани жорий қилиш асосида қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришини интенсивлаш тўғрисида»ги масала юзасидан қўшимча доклад қилдилар.

Пленумда доклад ва қўшимча докладлар муҳокама қилина бошлади. Музокараларда қуйидаги ўртоқлар сўзга чиқдилар: М. А. ОЛЬШАНСКИЙ (В. И. Ленин номидаги Бутуниттифоқ қишлоқ хўжалик фанлари академиясининг президенти), А. И. БАРАЕВ (Бутуниттифоқ дон хўжалиги илмий тадқиқот институтининг директори, Қўриқ ўлка), М. Е. МАЦЕПУРО (СССР қора тупроқ бўлмаган зона қишлоқ хўжалигини механизациялаш ва электрлаштириш Марказий илмий тадқиқот институтининг директори).

Кечқурунги мажлисда қуйидаги ўртоқлар сўзга чиқдилар: Г. Л. РИНДИН (Зимовниковский совхоз-колхоз ишлаб чиқариш бошқармасига қарашли 163-Зимовниковский от заводининг директори, Ростов области), Е. С. Смирнов (Қрим областидаги «Горний» совхозининг директори), Г. С. ДАВТЯН (Арманистон ССР Фанлар академиясининг академиги, агрохимия лабораториясининг директори), Ш. Ш. ХАЙРУЛЛИН (сут-гўшт чорвачилиги илмий тадқиқот институтининг директори, Оренбург области), А. Н. АСКОЧЕНСКИЙ (В. И. Ленин номидаги Бутуниттифоқ қишлоқ хўжалик фанлари академияси гидротехника ва мелиорация бўлимининг академик секретари).

* * *

1964 йил 13 февралда КПСС Марказий Комитетининг Пленуми «Қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштиришни тезроқ кўпайтириш учун ўғитлардан кенг фойдаланиш, суғориш ишларини ривожлантириш, комплекс механизациялаш ҳамда фан муваффақиятлари ва илғор тажрибани жорий қилиш асосида қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришини интенсивлаш тўғрисида»ги масалани муҳокама қилишни давом эттирди.

Эрталабки мажлисда қуйидаги ўртоқлар сўзга чиқдилар: Е. Т. ВАРЕНИЦА (Қоратупроқ бўлмаган зона марказий районлари қишлоқ хўжалик илмий тадқиқот институтининг директори), С. П. ПАВЛОВ (ВЛКСМ Марказий Комитетининг биринчи секретари), Г. А. ЧЕРЕМИСИНОВ (Бутуниттифоқ ўғит ва агротупроқшунослик илмий тадқиқот институтининг директори), Ф. В. КАЛЛИСТРАТОВ (СССР Фанлар академияси генетика институти «Горки Ленинские» экспериментал базасининг директори), А. А. СЕННИКОВ (Киев область, Яготинский колхоз-совхоз ишлаб чиқариш бошқармасидаги «Яготинский» совхозининг директори), И. С. ШУМИЛИН (Молдавиянинг Дубоссари колхоз-совхоз ишлаб чиқариш бошқармасидаги зооветеринария совхоз-техникумининг директори), Т. Д. ЛИСЕНКО (академик), А. А. САРКИСОВ (СССР Госземводхози ҳузуридаги ирригация ва совхозлар қурилиши Ўрта Осиё Бош бошқармасининг бошлиғи), М. М. ЛЕБЕДЕВ (қишлоқ хўжалик ҳайвонларини урчитиб етиштириш Пушкиндаги илмий тадқиқот лабораториясининг директори, Ленинград области), Б. П. СОКОЛОВ (Бутуниттифоқ маккажўхори илмий тадқиқот институти селекция бўлимининг мудири, Днепропетровск области).

КПСС Марказий Комитетининг Пленуми ўз ишини давом эттирмоқда.

КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Советининг республика химиклари ва қурувчиларининг меҳнатларига юксак баҳо бериб юборган табрикларидан руҳланган ҳамда Пермь, Кемерово, Волгоград ва Луганск областлари меҳнаткашларининг қурилиш муддатларини ва ишлаб чиқариш қувватларини ўзлаштиришни қисқартириш ва планга қўшимча маҳсулот ишлаб чиқариш юзасидан бошлаган социалистик мусобақасини қўллаб-қувватлаётган Ўзбекистон ССР химия саноати ва химия машинасозлиги корхоналари, қурилиш ва монтаж ташкилотларининг ходимлари КПСС XXII съезди ва КПСС Марказий Комитетининг 1963 йилги декабрь Пленуми тарихий қарорларини бажаришга муносиб ҳисса қўшиш учун курашиб, халқ хўжалигини химиялаштиришни тезроқ амалга оширишга бел боғлаб, 1964 йилда зиммаларига қуйидаги социалистик мажбуриятларни оладилар:

— қурувчилар ва монтажчиларнинг меҳнат унумдорлигини ошириш, иш вақтидан унумли фойдаланиш, илғор корхоналар ва қурилишларнинг тажрибасини кенг ёйиш асосида химия объектлари бўйича капитал қурилиш плани 1964 йил 20 декабрда бажарилади ва тубандаги корхоналар муддатидан илгари ишга туширилади:

— Чирчиқ электрохимия комбинатида карбамид ишлаб чиқарадиган цех 25 мартда фойдаланишга топширилади;

— Навоий химия комбинатида аммиак ишлаб чиқарадиган цех 1 декабрда, кучсиз азот кислотаси ва аммиак селитраси цехи 15 декабрда ишга туширилади;

— Фарғона азот ўғитлари заводида аммиак ишлаб чиқариш бўйича қувватларнинг биринчи навбати 1 майда, иккинчи навбати 15 августда фойдаланишга топширилади;

— Самарқанд суперфосфат заводида суперфосфат ишлаб чиқариш бўйича қувватлар 30 сентябрда, сульфат кислотаси ишлаб чиқариш бўйича қувватлар 30 ноябрда ишга туширилади;

— Фарғона азот ўғитлари заводида ўсимликларни ҳимоя қилишнинг химиявий воситаси — магний хлорати ишлаб чиқариш бўйича цех 1 декабрда, Навоий химия комбинатида бўш цианамид ишлаб чиқарувчи цех 15 декабрда фойдаланишга топширилади.

ЎЗБЕКИСТОН ССР ХИМИЯ САНОАТИ ВА ХИМИЯ МАШИНАСОЗЛИГИ КОРХОНАЛАРИ ҲАМДА ҚУРИЛИШ ВА МОНТАЖ ТАШКИЛОТЛАРИ ХОДИМЛАРИНИНГ СОЦИАЛИСТИК МАЖБУРИЯТИ

□ □ □

Технологияни такомиллаштириш, янги объектларни қуриш ва ўзлаштириш муддатларини қисқартириш, ишлаб чиқариш процессларини жадаллаштириш ҳамда янги техника ва илғор иш усулларини жорий этиш йўли билан 1964 йилда ялпи маҳсулот ишлаб чиқариш планини муддатидан илгари бажарамиз; планга қўшимча равишда 2 миллион сўмликдан кўпроқ маҳсулот тайёрлаймиз. Жумладан, минерал ўғитлардан 45 минг тонна, сульфат кислотасидан 8 минг тонна, фурфуролдан 60 тонна, фурил ва тетрагидрофурил спиртларидан 120 тонна, этиль спиртидан 15 минг декалитр, таркибида оқсил бўлган озуқабоп ачитқилардан 10 тонна, лак-бўёқ маҳсулотларидан 50 тонна, фурил смолалари ва лакларидан 10 тонна ишлаб чиқарилади.

Фосфор ўғитларини асосан аммонийлаштирилган суперфосфат тариқасида ишлаб чиқариш мўлжалланади. Чунки у яхши физик хусусиятларга эга. Ўғитлар таркибида озуқа моддалар миқдорини кўпайтирамиз ва аммиак селитрасининг физик хоссаларини яхшилаймиз.

Химия саноати корхоналарида меҳнат унумдорлигини планда белгиланганига нисбатан 15 процент оширамиз.

Химия корхоналарида техника даражасини такомиллаштира бориш бундан буён ҳам энг муҳим вазифа бўлиб қолаверади. Янги техника ва илғор технологияни жорий этиш йўли билан 3,7 миллион сўм шартли йиллик тежам оламиз, ишлаб чиқаришга йилига 2,5 миллион сўм фойда берадиган камида 2700 та рационализаторлик таклифларини жорий қиламиз.

Карбамид, магний хлорати, бўш цианамид ва эндотал дефолиантлари, силикат бўёқлари, катализаторлар, полифурит, резина-техника ва пластмасса буюмларининг янги турларини ишлаб чиқаришни ўзлаштирамиз.

«Чирчикхиммаш» заводида планга қўшимча равишда 300 минг сўмлик маҳсулот тайёрланади. Мамлакатдаги 19 та энг муҳим химия корхона қурилишига ускуналарни муддатидан уч ой илгари етказиб берилади. Бу муҳим қурилишлар орасида Сумгаит, Новокуйбишев, Салават, Шчекин, Иркутск, Чирчиқ ва Навоий химия комбинатлари ҳамда бошқа корхоналар бор.

Бу йил янги химия аппаратларидан иккита йирик хилини ишлаб чиқариш ўзлаштирилади ҳамда тайёрланаётган турбокомпрессорлар деталларнинг кўпчилиги металл ўрнига пластмассадан ясалади.

Химия эндиликда коммунистик қурилишнинг зарбдор фронти эканлигини назарда тутиб ҳамда Ўзбекистон ССР ва Ўзбекистон Коммунистик партиясининг 40 йиллик юбилейини муносиб кутиб олиш учун курашиб, техника прогресси, меҳнат унумдорлигини муттасил ошириш, маҳсулот сифатини ва ишлаб чиқариш маданиятини бутун чоралар билан яхшилаш учун, ишлаб чиқариш планларини ҳамма кўрсаткичлар бўйича муддатидан илгари бажариш учун курашни қизитамиз. КПСС XXII съезди ва партия Марказий Комитети декабрь Пленумининг тарихий қарорларини бажаришга бутун куч-ғайратимизни сарфлаймиз.

БУ МАЖБУРИЯТ ХИМИЯ САНОАТИ КОРХОНАЛАРИ ВА «ЧИРЧИКХИММАШ» ЗАВОДИ ҲАМДА ЎЗБЕКИСТОН ССР ҚУРИЛИШ ВА МОНТАЖ ТАШКИЛОТЛАРИ КОЛЛЕКТИВЛАРИНИНГ ЙИҒИЛИШЛАРИДА МУҲОКАМА ЭТИЛИБ, ҚАБУЛ ҚИЛИНГАН.

КПСС МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИНИНГ ПЛЕНУМИДА

Катта Кремль саройида КПСС Марказий Комитетининг Пленуми ўз ишини давом эттирмоқда. Кун тартибида қуйидаги масала бор: «Қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштиришни тезроқ кўпайтириш учун ўғитлардан кенг фойдаланиш, суғориш ишларини ривожлантириш, комплекс механизациялаш ҳамда фан муваффақиятлари ва илғор тажрибани жорий қилиш асосида қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришини интенсивлаш тўғрисида».

11 февралда иттифоқчи республикалар министрларининг қўшимча докладлари давом этди.

Украина ССР қишлоқ хўжалик министри **М. С. Спивак** ўзининг қўшимча докладида бундай дейди:

Деҳқончилик ва чорвачиликни янада ривожлантириш масаласининг КПСС Марказий Комитети шу Пленумида муҳокама қилинаётганлиги партиянинг XXII съездида қабул қилинган КПСС Программасини амалга ошириш соҳасида муайян бир мақсадни кўзлаб ишлаётганлигини, партия ва ҳукуматнинг халқ фаровонлигини ошириш тўғрисида доим ғамхўрлик қилаётганликларини ёрқин исбот этувчи янги далилдир.

Украина, дейди М. С. Спивак, яқин келгусида етиштирилиб давлатга сотиладиган ғалла миқдорини икки баравар кўпайтиришни мўлжаллайди. Республикада дон экинлари майдонини 2 миллион гектар кенгайтириш мўлжалланди. Кузги буғдой экиладиган майдонлар 3,8 миллион гектар кенгайтирилади ва унинг дон экинларидаги салмоғи 55 процентга етказилади.

Бир вақтлар Н. С. Хрушчевнинг ташаббуси билан вужудга келтирилган уруғчиликнинг янги системаси жуда яхши натижалар берди. Бу система колхоз ва совхозларни қисқа вақт ичида яхши уруғлар билан таъминлаш, асосий экин майдонларининг ҳаммасига районлаштирилган навлар эка бошлаш имконини яратди.

Картошка ва сабзавот етиштиришни кўпайтириш учун кўп иш қилиш керак. Эртапишар сабзавотларни етиштириш учун гидропон методи ғоят самаралидир. Ўртоқ Н. С. Хрушчев яқинда Киев сабзавот фабрикасида бўлди. Бу ерда 2,5 гектар майдонда сабзавот гидропон методи билан етиштирилмоқда ва бунинг учун механизациядан кенг фойдаланилмоқда. Бу ерда олинган сабзавот ҳосили тупроққа экилган сабзавот ҳосилидан 23-43 центнер ортиқ бўлиб, маҳсулотнинг таннархи анча камдир.

Биз химиялаштиришни ривожлантириш билан ҳосилдорликни чинакам бошқариш имкониятларига яқинлашиб борамиз. Республика шу йилнинг ўзидаёқ 4 миллион 700 минг тонна, яъни ўтган йилдагидан икки баравар кўп минерал ўғит олади. Бу ўғитлар асосан энг кўп ҳосил олиш мумкин бўлган зоналарга юборилади ва кўп ҳосил берадиган экин майдонларига солинади.

Дон етиштиришни кўпайтириш ем-хашак базасини мустаҳкамлаш ва чорвачиликни интенсивлаш учун катта имкониятлар яратиб беради. Ҳар 100 гектар ер ҳисобига гўшт етиштиришни (сўйилган вазнда) 100 центнергача ва сут етиштиришни 620-650 центнергача етказиш вазифаси қўйилади.

Машиналарнинг зарур комплексларини вужудга келтириш қишлоқ хўжалик ишлаб чиқариши маҳсулдорлигини оширишнинг муҳим омилидир. Украина қишлоқ хўжалигини механизациялаш ва электрлаштириш илмий тадқиқот институти дон экинларини йиғиштириб олиш ва айни вақтда похолни майдалаш ва ғарамлашнинг янги поток усулини ишлаб чиқди.

Республикада 12 миллион гектар майдонга чопиқ қилинадиган экинлар экилади. Кейинги йилларда янги технология ишлаб чиқилди ва қўл меҳнатини сарф қилмай, ёки жуда оз сарф қилган ҳолда ана шу экинларни етиштириш соҳасида катта амалий тажриба тўпланди. Аммо, зарур машиналар комплекси етарли миқдорда ишлаб чиқарилмаётир ва бу ҳол ҳамма майдонларда янги технологияни жорий қилишга халақит бермоқда. Биз, автотрактор ва қишлоқ хўжалик машинасозлиги комитети ҳамда Бутуниттифоқ «Сельхозтехника» бирлашмаси бундай машина ва механизмлар ишлаб чиқаришни жадаллаштириши лозим, деб ҳисоблаймиз.

Сўнгра нотиқ илмий тадқиқот муассасалари, область ва тармоқ қишлоқ хўжалик тажриба станцияларининг ишига, фан ютуқларини ва илғор тажрибани колхоз-совхоз ишлаб чиқаришига жорий қилиш масалаларига тўхталиб ўтади.

Ўртоқ Спивак КПСС Марказий Комитети Пленумини ишонтириб айтадики, Украина қишлоқ хўжалик меҳнаткашлари, олимлари ва мутахассислари қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришини янада юксалтириш соҳасида партия томонидан қўйилган буюк вазифаларни амалга ошириш учун куч ва ғайратларини аямайдилар, коммунизм қуриш ишига муносиб ҳиссаларини қўшадилар.

Белоруссия ССР қишлоқ хўжалик министри **С. Г. Скоропанов** ўзининг қўшимча докладида қуйидагиларни айтди: Ердан ғоят унумли фойдаланиш ва чорвачилик маҳсулдорлигини оширишнинг назарий асосларини ва амалий усулларини ишлаб чиқиш ҳамда республика шароитига мослаштириб татбиқ этиш — Белоруссия илмий тадқиқот муассасаларининг ишида асосий йўлдир. Белоруссия колхоз ва совхозлари КПСС Марказий Комитети март (1962 йил) Пленумининг қарорларига амал қилиб, ердан интенсив фойдаланиш йўлига қатъий ўтиб олдилар. Ўтган йили маккажўхори, қанд лавлаги, картошка ва бошқа чопиқ қилинадиган экинлар майдони 1953 йилдагига нисбатан қарийб икки баравар кўп ерни эгаллади. Эндиликда ҳайдаладиган ҳар гектар ер ҳисобига 1953 йилдагига нисбатан тахминан 12 центнер, ёки қарийб икки баравар кўп озуқа бирлиги олинмоқда. Шу йиллар ичида гўшт етиштириш 2,5 баравар ва сут етиштириш 4 баравардан зиёд ортди.

Нотиқ республикада чорвачиликни ривожлантириш соҳасида кўп иш қилинганлиги ҳақида гапириб, ем-хашак базасини вужудга келтиришда оқсил моддасини ҳосил қилиш масаласига алоҳида эътибор берилмоқда, дейди.

Тажриба шуни кўрсатадики, дон экинлари экиладиган майдонларга ўғит чиқариб солиш, серҳосил навларни экиш, ҳосилни йиғиштириб олиш вақтида нобудгарчиликни бутунлай йўқотиш натижасида Белоруссияда дон экинларининг ўртача ҳосилини 2-2,5 баравар ошириш, ялпи дон ҳосилини эса 5,5-6 миллион тоннага етказиш мумкин бўлур эди.

Ҳозирги вақтда Белоруссиядаги жуда кўп торф-ботқоқли ерлар тупроғидан энг тўла фойдаланиш масаласи қўйилмоқда.

Химия маҳсулотларидан ва, аввало, минерал ўғитлардан, фан ва илғор практика ютуқларидан тўғри фойдаланган тақдирда, дейди ўртоқ Скоропанов, Белоруссия колхоз ва совхозларининг ҳайдаладиган ҳар гектар еридан 1970 йилда 30 центнердан кўпроқ озуқа бирлиги ёки ҳозирги пайтдагига нисбатан 2,5-3 баравар кўпроқ озуқа бирлиги олиш мумкин.

Кенг миқёсда химиялаштириш ва механизациялаштириш, дейди сўзининг охирида ўртоқ Скоропанов, фан ютуқларини ҳамма жойда жорий қилиш ва шу асосда қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштиришни тобора кўпайтириш учун жуда катта имкониятлар очиб беради.

Қозоғистон ССР Министрлар Совети раисининг биринчи ўринбосари, республика қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштириш ва тайёрлаш министри **Б. Н. Дворецкий** сўзга чиқади. Кейинги ўн йил ичида, дейди у, Қозоғистон қишлоқ хўжалигида жуда катта ўзгаришлар рўй берди. Экин майдонлари 9,6 миллион гектардан 32,6 миллион гектарга етди. Етти йилликнинг беш йили мобайнида ҳар йили тайёрланган ўртача дон миқдори қўриқ ерлар ўзлаштирилган пайтгача тайёрланган донга нисбатан 4,7 баравар кўпайди. 1963 йилда 1953 йилдагига нисбатан гўшт 2,6 баравар, сут 2,5 баравар, тухум 7,3 баравар, жун 2,7 баравар кўп харид қилинди. Қанд лавлаги, сабзавот, картошка ва мева етиштириш ҳамда тайёрлаш анча ортди. Республикадаги қўриқ ерлар ҳозирнинг ўзидаёқ давлатга 4 миллиард пуддан кўп товар ғалла, 2,7 миллион тонна гўшт, беш миллион тоннадан кўп сут топширдилар ва шу ерларни ўзлаштириш учун давлат сарфлаган харажатларни тамомила қопладилар.

Сўнгги йилларгача Қозоғистонда асосан экин майдонларини кенгайтиришга эътибор бериб келинди. Эндиликда деҳқончилик маданиятини ошириш вазифасини ҳал қилиш лозимлиги очиқ-ойдин бўлиб қолди.

Суғориладиган деҳқончилик — Қозоғистонда дон ва техника экинлари етиштиришни кўпайтиришнинг муҳим резервидир. Республикада суғоришга тайёрлаб қўйилган 1 миллион 280 минг гектардан ортиқ ер бор. Ана шу майдоннинг бир қисмида бу йил дон экилиб, 120 миллион пуд ҳосил олинади. Суғориладиган ерларнинг жами майдонини икки ярим миллион гектарга етказиш ва суғориладиган ерларда 1970 йилга бориб 330-340 миллион пудгача дон олиш учун Қозоғистонда реал имкониятлар бор.

Деҳқончилик системасининг такомиллаштирилиши, суғориладиган ер майдонларининг кўпайтирилиши, минерал ва органик ўғитлардан кенг фойдаланилиши, хўжаликларнинг ихтисослаштирилиши республикага 1970 йилда дон етиштиришни 2 миллиард 100 миллион пудгача, давлатга дон сотишни эса 1 миллиард 300 миллион пудгача етказиш имконини беради. Қанд лавлаги, сабзавот ва бошқа маҳсулотлар етиштириш ва тайёрлаш ҳам анча кўпайтирилади.

Ҳозир, деб сўзини давом эттиради ўртоқ Дворецкий, Қозоғистонда 196 мингта трактор, 105 минг ғалла комбайни, 115 минг автомобиль, юз минглаб бошқа қишлоқ хўжалик машиналари бор. Бу нарса дон экинларини парвариш қилиш ва йиғиштириб олишдаги асосий ишларнинг ҳаммасини механизациялаш, бошқа экинларни парвариш қилишни механизациялаш даражасини анча ошириш имконини берди.

Айни маҳалда қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришини механизациялашда кўпгина ҳал қилинмаган масалалар бор. Хирмонларда дон тушириш, тозалаш ва қуритишни механизациялаш, похолни далалардан йиғиштириб олиш шулар жумласидандир.

Чорвачилик фермаларидаги ишлар сусткашлик билан машиналаштирилмоқда. Бу соҳада кўп нарса колхозчилар билан совхоз ишчиларининг ташаббусига боғлиқ. Бироқ, чорвачиликдаги барча асосий иш процессларини комплекс механизациялаштирадиган машиналар системасининг йўқлиги ҳам асар қилмоқда. Ишлаб чиқарилаётган машиналарда жиддий конструктив камчиликлар, чорва биноларининг лойиҳаларида катта-катта нуқсонлар бор. Кўпгина лойиҳалар машиналар комплексидан фойдаланишни мўлжаллаб тузилмаган.

Қозоғистон партия ташкилоти, деди пировардида ўртоқ Дворецкий, шу йилнинг ўзидаёқ давлатга 925 миллион пуд дон, бир миллион тонна гўшт топширилишини таъминлашни, бошқа қишлоқ хўжалик маҳсулотлари тайёрлаш планининг бажарилишини таъминлашни ўзининг биринчи галдаги вазифаси деб билади.

* * *

Ўзбекистон ССР Министрлар Совети раисининг ўринбосари, республика қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштириш ва тайёрлаш министри **Х. Эргашев** минбарга чиқади.

(Ўртоқ Х. Эргашевнинг қўшимча доклади газетанинг учинчи бетида босилган).

Тожикистон ССР Министрлар Совети Раисининг биринчи ўринбосари, республика қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштириш ва тайёрлаш министри **Х. Н. Мирзаянц** қўшимча докладининг анча қисмини пахтачиликни ривожлантириш проблемаларига бағишлайди.

Давлат томонидан кўрсатилган жуда катта ёрдам ва пахтакорларнинг қаҳрамонона меҳнати туфайли Тожикистоннинг колхоз ва совхозлари 1963 йилдаги оғир об-ҳаво шароитида Ватанга 540 минг тонна, ёки 1962 йилдагига нисбатан 105 минг тонна кўп пахта бердилар. Бу — Тожикистон пахтачилигининг бутун тарихида йиғиб олинган энг кўп ҳосил бўлди. Пахта етиштириш 1953 йилдагига нисбатан қарийб 1,4 баравар кўпайди.

Пахтачилик билан бир қаторда қишлоқ хўжалигининг бошқа тармоқлари ҳам узлуксиз ривожланмоқда, дейди ўртоқ Мирзаянц. Ўтган ўн йил мобайнида республикада гўшт етиштириш сўйилган вaзнда 2,3 баравар, сут етиштириш 2,4 баравар, тухум етиштириш икки баравар кўпайди. Пахтачилик билан чорвачиликни қўшиб олиб боришнинг партия илгари сурган йўли тўғри ва самаралидир.

Қишлоқ хўжалигини интенсивлашнинг ғоят катта имкониятлари бор, дейди нотиқ. Ўртоқ Н. С. Хрушчев кўрсатиб ўтганидек, ҳар гектардан камида 25 центнердан пахта олиш республика қишлоқ хўжалик ходимларининг жанговар вазифасидир. Қолоқ хўжаликларни илғорлар даражасига кўтаришнинг ўзигина республикага 50.000 тоннадан ортиқ қўшимча пахта олиш имконини беради. Бу йил республика 545 минг тонна пахта, 1965 йилда 575 минг тонна, 1970 йилда эса 780-800 минг тонна пахта олишни мўлжаллайди.

Республикада ерларни суғориш ва мелиорация янада ривожланади. 1970 йилнинг охирига бориб, пахта етиштиришни 780-800 минг тоннага етказиш учун 247 минг гектар янги суғориладиган ерларни ўзлаштириш, 80.000 гектар суғориладиган ерларнинг мелиорация ҳолатини яхшилаш мўлжалланади.

Кейинги йилларда республикада дон хўжалиги ривожлантирилмоқда. Ўтган йили 1961 йилдагига нисбатан уч баравар кўп ғалла тайёрланди. Суғориладиган бир қисм ерлардан фойдаланиш, шунингдек баҳорикор дон хўжалигини тубдан яхшилаш йўли билан дон етиштиришни кўпайтириш соҳасида конкрет тадбирлар ишлаб чиқилди.

Грузия ССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари, Қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштириш ва тайёрлаш министри **З. В. Гелдиашвили** ўзининг қўшимча докладида ҳозирги Пленумда муҳокама қилинаётган масалаларнинг ғоят муҳимлигини таъкидлайди. Нотиқ, қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришига ишнинг кўзини билиб, малакали раҳбарлик қилиш ҳозирги вақтда алоҳида аҳамиятга эга, деб ҳисоблайди.

Ўртоқ Гелдиашвили ўтган йилнинг якунларига тўхталиб айтдики, давлатга 186 минг тонна ёки контроль рақамларда етти йилликнинг охирги йили учун кўзда тутилганига қараганда 16 минг тонна кўп чой барги топширилди. Давлатга цитрус мевалари, дон, шунингдек қанд лавлаги, гўшт, хушбўй лавр барги, жун сотиш топшириқлари ошириб бажарилди.

Қишлоқ меҳнаткашлари, деди нотиқ, бу йил тағин ҳам юксак марраларга эришиш учун курашни авж олдириб юбордилар. Республика ўзининг табиий-иқлим шароитига кўра чой етиштирувчи асосий райондир, шунинг учун ҳам республикада юксак даражада ривожланган чой хўжалиги вужудга келтирилган. Олимлар чойнинг қимматли навларини етиштириб бердилар, агротехника тадбирлари комплексини ишлаб чиқдилар, фан муваффақиятлари ва илғор практика тажрибаси билан бу комплекс йилдан-йилга бойитилмоқда.

Ўртоқ Н. С. Хрушчев грузин инженерлари ва конструкторлари билан суҳбатда уларга чойкорларнинг оғир меҳнатини енгиллаштиришлари кераклигини айтди, чой баргини териб берадиган машиналарни такомиллаштиришни жадаллаштириш зарурлигини кўрсатиб ўтди. Грузин конструкторлари бу кўрсатмага амал қилиб чой баргини йиғиштириб берадиган жаҳонда биринчи «Сакартвело» машинасини яратдилар. Ўтган йил чойзорларда мана шундай машиналардан юзтаси муваффақиятли ишлади. Бу йил саноат яна 300 та машина ишлаб чиқаради.

Сўнгра ўртоқ Гелдиашвили Грузияда ерларни суғориш проблемаси ҳақида гапирди. Нотиқ айтдики, кейинги йилларда бир қанча катта объектлар қурилди, булар орасида Юқори Самгори суғориш системасига сув бериб турадиган Сион сув омбори ҳам бор. Қуйи Самгори текислигида 50 минг гектар ерни суғорадиган суғориш системаси қурилмоқда. Юқори Самгори системасининг биринчи навбати қурилиб бўлганидан кейин Тбилисининг шаҳар атрофи зонасида 40 минг гектар ер суғорилади. Илгари бу ерлар ярим дашт ерлар бўлиб, қисман яйлов тариқасида фойдаланилар эди. Ҳозир бу ерларда интенсив хўжалик вужудга келтирилди.

Биз ўз имкониятларимизни ҳисоблаб чиқиб, деди ўртоқ Гелдиашвили, 1970 йилда чой етиштиришни 1,4 баравар, узум етиштиришни икки баравар, мевалар етиштиришни уч баравар, цитрус мевалари етиштиришни икки ярим баравар, хушбўй лавр барги етиштиришни уч баравар ва дон етиштиришни икки баравар кўпайтиришни мўлжаллаб қўйдик.

Нотиқ КПСС Марказий Комитетини ишонтириб айтдики, ленинчи Марказий Комитет теварагида маҳкам жипслашган Грузия Компартияси, республика меҳнаткашлари мамлакатимизда қишлоқ хўжалик маҳсулотларини мўл-кўл қилиш ишига муносиб ҳисса қўшмоқ учун ўзларининг куч ва ғайратларини аямайдилар.

(ДАВОМИ ИККИНЧИ БЕТДА)

ЎЗБЕКИСТОН КОМПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИДА

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети Ўзбекистон ССР Қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштириш ва тайёрлаш министрлигига қарашли паррандачилик фабрикалари ва инкубатория-паррандачилик станциялари республика тресги корхоналари ходимларининг социалистик мажбуриятларини маъқуллади. Улар 1964 йили 26 миллион дона тухум етиштириш ва давлатга 900 тонна парранда гўшти сотиш, шунингдек тухум, гўшт, сут, сабзавот ва картошка сотиш планларини муддатидан илгари бажаришга қарор қилдилар.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети область партия комитетлари ва ишлаб чиқариш бошқармаларининг партия комитетлари, паррандачилик фабрикалари ва инкубатория-паррандачилик фабрикалари бошланғич партия ташкилотларининг секретарлари ҳамда директорлари зиммасига паррандачилик фабрикалари ва инкубатория-паррандачилик станциялари ходимлари ўртасида олинган мажбуриятларни бажариш юзасидан социалистик мусобақани кенг қизитиш, унинг бажарилишини таъминловчи конкрет тадбирлар белгилаш мажбуриятини юклади.

КПСС МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИНИНГ ПЛЕНУМИДА

(БОШИ БИРИНЧИ БЕТДА)

* * *

Озарбайжон — бир-биридан жуда фарқ қиладиган иқлимий шароитларга эга республикадир. Республика территорияси нисбатан унчалик катта бўлмаса ҳам, лекин унинг территориясида ер куррасидаги ўн битта иқлим зонасидан ўнтасини ва Совет Иттифоқидаги тупроқ типларининг деярли ҳаммасини учратиш мумкин. Республикада денгиз сатҳидан 26 метр паст бўлган жойлардан тортиб денгиз сатҳидан икки минг метргача баланд бўлган ерларда деҳқончилик қилинмоқда. Айни вақтда Закавказьенинг бу республикаси суғориладиган деҳқончилик юксак даражада ривожланган ўлкадир. Бу ўлкада барча қишлоқ хўжалик маҳсулотларининг 70 процентга яқини суғориладиган ерларда етиштирилмоқда.

Озарбайжон ССР Министрлар Совети Раисининг биринчи ўринбосари, қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштириш ва тайёрлаш министри **А. К. Сруджев** кечки мажлисда сўзга чиқиб, мана шу мароқли фактларни Пленум қатнашчиларига айтиб берди.

Нотиқ айтдики, Озарбайжонда шўр босган ерлар кўп. Мелиорацияни авж олдириш, деди у, қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришини янада юксалтириш масаласидир, айниқса Шервон, Мўғон даштларидаги ва Қорабоғ паст текисликларидаги ерларда бўлган хўжаликларда ҳаётий заруратдир. Бизнинг қилган ҳисобларимизга қараганда, деди ўртоқ Оруджев, мелиорация ишларини ўтказиш натижасида 1970 йилга бориб 1 миллион 125 минг гектар майдондаги экинлар ва мева дарахтларини сув билан таъминлашни яхшилай оламиз ва яна 168 минг гектар янги ерларга сув чиқара оламиз. Пахта етиштириш 1962 йилдагига нисбатан 1,7 баравар кўпайтирилади. Шу ишларни амалга оширмоқ учун Озарбайжонда «Голодностепстрой» типида катта қурилиш ташкилоти тузиш мўлжалланмоқда.

Озарбайжондаги паст текислик ва тоғ этагидаги зоналарнинг агроиқлим шароити йилига икки марта ҳосил олишга имкон беради. Республикада суғориладиган ерлардан бутун йил бўйи фойдаланиш тадбирлари мўлжаллаб қўйилди. Шу йил ёздан бошлаб йилига икки марта ҳосил оладиган ерлар қарийб 40 минг гектарга етказилади, яқин келгусида эса бундай ерлар 200 минг гектарга етказилади.

Ўртоқ Оруджев қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришини ихтисослаштириш ва концентрациялаш масалаларига тўхталиб ўтди.

Министр ўзининг қўшимча докладида фаннинг ишлаб чиқариш билан боғлаб олиб борилишига алоҳида эътибор берди.

Қишлоқ хўжалигини интенсивлаш тадбирларини амалга ошириш республика колхозлари ва совхозларининг деҳқончилик ва чорвачилик маҳсулотлари етиштиришни 1970 йилга бориб икки ярим баравар кўпайтиришларига имкон беради.

Совет халқини кўпгина озиқа маҳсулотлари ва истеъмол буюмлари билан таъминлашда Молдавия катта ўрин олиб турибди, — Молдавия ССР Министрлар Совети Раисининг биринчи ўринбосари, республика қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштириш ва тайёрлаш министри **М. И. Сидоров** ўзининг қўшимча докладини мана шу сўзлар билан бошлади. Республикада яроқли ерларнинг 86 проценти экинзорлар, боғлар ва токзорлардан иборат. Ҳамма экинзорларнинг 65 процентига чопиқ қилинадиган экинлар экилмоқда.

Ўтган ўн йил ичида Молдавия меҳнаткашлари ишлаб чиқаришнинг ҳамма тармоқларини кескин даражада юксалтиришга муваффақ бўлдилар. Қишлоқ хўжалигининг ялпи маҳсулоти 1953 йилдагига нисбатан икки баравардан зиёдроқ кўпайди. Ўтган йил иқлим шароити мураккаб бўлганлигига қарамай, давлатга планидагидан 10 миллион пуд кўп дон сотилди, мевалар, гўшт, тамаки ва бошқа баъзи маҳсулотлар 1962 йилдагига қараганда давлатга анча кўп сотилди.

Деҳқончилик соҳасида кузги буғдой ва дуккакли экинлар ҳосилдорлигини ошириб гектар бошига 27-30 центнерга, маккажўхори ҳосилини 50 центнерга етказиш ва ундан ҳам кўпайтириш вазифаси қўйилди. Ловия етиштиришни ва давлатга сотишни анча кўпайтиришимиз керак.

Республика қишлоқ хўжалигини юксалтиришда ерларни суғориш ҳал қилувчи роль ўйнайди.

Ҳозирги вақтда ҳайдаладиган ерларнинг фақат икки процентигина суғорилмоқда. Суғориладиган ерларни 1965 йилда 105 минг гектарга, 1970 йилда 255 минг гектарга ва келгусида 700 минг гектарга етказиш планлаштирилмоқда. Илғор хўжаликларнинг тажрибаси шуни кўрсатиб турибдики, ерларни суғориш ва ўғитлаш ҳамма экинларнинг ҳосилдорлигини анча оширади. Колхозларда суғориш системаларини қуриш учун қилинган сарфлар биринчи йилнинг ўзидаёқ қопланади.

Республикада экилаётган сермаҳсул экинлар ўғитланса, янада яхши ҳосил беради. Ўғит сотиб олиш ва уни экинларга солиш учун сарфланган ҳар бир сўм эвазига ўн сўмлик маҳсулот кўпаяди.

Ўртоқ Сидоров қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришини ва айниқса узумзорлар, боғлар, тамакизорлар ва чорвачиликда бажариладиган ишларни механизациялаш масалаларига тўхталиб ўтди. Республикада қишлоқ хўжалигини янада интенсивлаштирмоқ учун машиналарни ва транспорт воситаларини тахминан тўрт баравар кўпайтириш керак. Токзорларда бажариладиган ишларни механизациялаштирмоқ учун Кишиневда токзорларда ишлатиладиган махсус тракторлар ясаш йўлга қўйилди. Бироқ бундай тракторлар ҳали ҳам кам ва бу тракторларга қўшиб ишлатиладиган машиналар йўқ.

Қирғизистон ССР Министрлар Совети Раисининг биринчи ўринбосари, республика қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштириш ва тайёрлаш министри **П. Г. Якимук** сўзга чиқади. У республика қишлоқ хўжалигини ривожлантиришда эришилган катта муваффақиятлар ҳақида гапириб, қуйидаги рақамларни айтиб ўтди:

1953 йилдагига нисбатан дон етиштириш қарийб икки баравар, қанд лавлаги етиштириш уч баравардан зиёдроқ, жун етиштириш 2,5 баравар, сут етиштириш икки баравардан зиёдроқ, гўшт етиштириш қарийб бир ярим баравар, сабзавот етиштириш икки баравардан зиёдроқ ва пахта етиштириш 1,3 баравар кўпайтирилди. Колхозларнинг даромадлари тўрт баравар ошди, колхозчиларнинг меҳнатига тўланаётган ҳақ қарийб тўрт баравар кўпайди. Қирғизистон колхозлари ва совхозлари ўтган қишлоқ хўжалик йилини муваффақиятли тамомлаб, давлатга дон, пахта, қанд лавлаги, жун, тамаки, картошка ва сабзавот сотишни анча ошириб бажардилар. Чорвачилик маҳсулотини тайёрлаш кўпайди.

Бироқ республика колхозлари ва совхозлари, деди ўртоқ Якимук, мавжуд резервлардан тўлиқ фойдаланмаётирлар. Қишлоқ хўжалигига яроқли ерларнинг ҳар юз гектарига ҳисоблаганда ҳали ҳам кам маҳсулот етиштирилмоқда, қишлоқ хўжалик экинларининг ҳосилдорлиги паст ва чорванинг маҳсулдорлиги кам.

Ҳар йил муттасил мўл ҳосил олмоқ учун суғориладиган ерларни сув билан таъминлашни биринчи навбатда яхшилаш зарур. Шу мақсадда республика колхозлари ва совхозларида яқин йиллар ичида юз минг гектардан кўпроқ майдондаги суғориш системаларини техник жиҳатдан яхшилаш ва қайта қуриш мўлжаллаб қўйилди. Суғориш системаларининг ҳаммасини реконструкция қилишни асосан 1970 йилгача тугаллашга қарор қилинди. Суғориладиган ерларни янада кенгайтириш учун катта ишлар қилинади.

Ўтган йил сентябрда Краснодарда бўлган кенгашда ўртоқ Н. С. Хрушчев нутқ сўзлаб, деди нотиқ, Қирғизистонда суғориладиган тахминан 400 минг гектар ерга дон экинлари экиш мумкинлигини кўрсатиб ўтди. Республикада мўлжалланган тадбирлар амалга оширилиши ва техника экинлари экиладиган майдонлар кенгайтирилиши натижасида Қирғизистонда 410 минг гектар ер дон экиш учун ажратиб қўйилади.

Қирғизистон механизаторлари, деди сўнгра нотиқ, саноат олдига жиддий талаблар қўймоқдалар. Шу вақтгача машиналар ишларнинг бутун комплексини бажарадиган қилиб эмас, балки қишлоқ хўжалик экинларини парвариш қилишдаги айрим ишларни бажарадиган қилиб чиқарилмоқда. Осма машиналар комплекси ҳамма тракторлар учун етарли қилиб тайёрлаб берилмаяпти. Яна бунинг устига кейинги йилларда узеллари ва деталлари унификация қилинмаган машиналарнинг хили кўпайиб кетди. Мана шуларнинг ҳаммаси техникадан фойдаланишни мураккаблаштириб юбормоқда, техниканинг берадиган самарасини камайтирмоқда. Ери суғорилмайдиган зона учун мўлжалланган машиналар суғориладиган деҳқончилик районларига юборилмоқда. Конструкторлик ташкилотлари суғориладиган ерларда лавлаги экиладиган зонада қанд лавлаги ҳосилини кавлаб берадиган тағин ҳам мукаммалроқ машиналар яратиш билан яхши шуғулланмаётирлар. Тамаки, конопля, доривор кўкнори сингари экинларни парвариш қилиш ва уларнинг ҳосилини йиғиштириб олиш ишлари тузук механизациялаштирилмаган.

Кечки мажлис ўртоқ Якимук нутқи билан тамом бўлди.

* * *

Совет Иттифоқи Коммунистик партияси Марказий Комитетининг Пленуми Катта Кремль саройида уч кундан буён ўз ишини давом эттирмоқда. 12 февраль эрталабки мажлисда «Қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштиришни тезроқ кўпайтириш учун ўғитлардан кенг фойдаланиш, суғориш ишларини ривожлантириш, комплекс механизациялаш ҳамда фан муваффақиятлари ва илғор тажрибани жорий қилиш асосида қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришини интенсивлаш тўғрисида»ги масала юзасидан иттифоқчи республикалар министрларининг қўшимча докладлари давом этди.

Литва ССР Министрлар Совети Раисининг биринчи ўринбосари, қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштириш ва тайёрлаш министри **М. Ю. Григалюнас** қўшимча доклад қилади. 1963 йилда республикада дон етиштириш, дейди у,— 1953 йилга нисбатан 1,5 баравар, қанд лавлаги етиштириш 1,7 баравар, гўшт ва сут етиштириш 1,9 баравар кўпайди. Аммо, бу муваффақиятлар қишлоқ хўжалик меҳнаткашларимизни қаноатлантира олмайди. Ўртоқ Н. С. Хрушчев КПСС Марказий Комитетининг декабрь Пленумида Болтиқ бўйи республикалари, шу жумладан Литва ССР ҳам ўз имкониятларидан тўла фойдаланмаётир, деб тўғри айтди ва қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштириш жиҳатидан Скандинавия мамлакатлари— Швеция ва Финляндия даражасига етиб олиш вазифасини қўйди. Бу — бажариш мумкин бўлган вазифа. Илғор хўжаликларнинг ва илмий тадқиқот муассасаларининг тажрибаси шуни кўрсатадики, республикадаги колхоз ва совхозлар деҳқончилик ва чорвачилик маҳсулотлари етиштиришни кўпайтириш учун катта имкониятларга эгадир.

Ўртоқ Григалюнас деҳқончиликнинг юксак маданияти туфайли яхши кўрсаткичларга эришган хўжаликларнинг номларини айтади.

Министр ўзининг қўшимча докладида қишлоқ хўжалигини химиялаштириш масаласига кўпроқ тўхталиб ўтади.

Н. С. Хрушчевнинг маслаҳатлари асосида колхоз ва совхозларнинг конкрет шароитларини ҳисобга олиб, иқтисодий жиҳатдан фойдали қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштириш чоралари ишлаб чиқилди ва амалга оширилмоқда. Сут-гўшт чорвачилиги ва наслдор чорвачилик республиканинг ҳамма зоналарида чорвачиликнинг етакчи тармоғи бўлиб қолади. Шаҳар атрофидаги зоналарнинг хўжаликлари сут чорвачилигини ривожлантирмоқдалар.

Литва республикасида қишлоқ хўжалик ишларини комплекс механизациялаш учун кўп иш қилинмоқда, колхоз ва совхозларда кўпгина хўжалик иморатлари қурилмоқда. Иқтисодий жиҳатдан кам қувват хўжаликлар тажрибали кадрлар билан мустаҳкамланмоқда.

Бу йил республикада, дейди министр, колхоз ва совхозларда дон етиштиришни 33 процент, маккажўхори кўк пояси етиштиришни 82 процент, картошка етиштиришни 42 процент кўпайтириш белгиланди.

Латвия ССР Министрлар Совети Раисининг биринчи ўринбосари, қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштириш ва тайёрлаш министри **В. Г. Строганов** КПСС Марказий Комитети декабрь Пленумининг қарорлари қишлоқ хўжалигини жадал ривожлантириш учун жуда катта аҳамиятга эга эканлигини таъкидлайди. Қишлоқ меҳнаткашлари, дейди у, халқ хўжалигини химиялаштиришнинг кенг программасини зўр мамнуният билан кутиб олдилар. Улар бу программани қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришини интенсивлаш негизи деб биладилар.

Олдимизга қўйилган вазифани ҳал этиш, аввало, деҳқончиликни интенсивлашга ва шу асосда мустаҳкам ем-хашак базасини вужудга келтиришга боғлиқдир. Ёмғир етарли ёғадиган бўз тупроқли Латвияда ўғитлар катта роль ўйнайди. Шўрхоқ тупроқни оҳаклаш —ўғитлардан самарали фойдаланишнинг энг зарур шартидир. Бизда бир миллион гектардан кўпроқ шундай ерлар бор. Оҳаклаш ҳар гектаридан олинадиган ҳосилни тахминан 600 озуқа бирлигига етказади. Оҳак материалларни саноатда ишлаб чиқариш ва уларнинг таннархини камайтириш чоралари кўрилмоқда. Бир қанча ишлаб чиқариш бошқармаларидаги хўжаликлар январь ойининг бир ўзидагина бутун ўтган йилдагидан кўп оҳакни далага чиқариб солдилар.

Кейинги йилларда, дейди ўртоқ Строганов, ем-хашакнинг етишмаганлиги чорвачиликни ривожлантиришга халақит берди. Колхоз ва совхозлар экин майдонларининг структурасини такомиллаштириш, ўғитлардан яхши фойдаланиш, агротехникани юксалтириш асосида шу йилнинг ўзидаёқ ҳосилни ошириш ва озуқа ресурсларини кўпайтиришни мўлжалламоқдалар. Дон етиштириш 50 процент, силос бостириш 3—3,5 баравар, молларга едириладиган қанд лавлаги ва бошқа илдизмева экинлар етиштириш 2,5 баравар ортади. Ўтлоқ ва яйловларни тубдан яхшилаш чоралари кўрилмоқда. Буларнинг ҳаммаси республика колхоз ва совхозларининг мол туёғини кўпайтиришлари — қишлоқ хўжалиги учун яроқли ерларнинг ҳар юз гектари ҳисобига чорва молларни йилига камида икки сигир миқдорида кўпайтиришлари учун имконият яратиб беради.

Нотиқ ишлаб чиқаришни ихтисослаштириш ва йириклаштиришни қишлоқ хўжалигини интенсивлашнинг энг муҳим йўлларидан бири деб ҳисоблайди.

Республикада, дейди ўртоқ Строганов, қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштириш ва давлатга сотишни кескин суратда кўпайтириш учун социалистик мусобақа авж олди.

Латвия қишлоқ меҳнаткашлари бу йил Ватанга 115 минг тонна дон, 900 минг тонна сут, 135 минг тонна гўшт ва 115 миллион дона тухум берадилар.

Туркманистон ССР қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштириш ва тайёрлаш министри **Р. А. Чариев** ўзининг қўшимча докладида қуйидагиларни таъкидлайди: Деҳқончилик ва чорвачиликни интенсивлаш учун партия амалга оширабошлаган йўл социалистик қишлоқ хўжалигини ривожлантиришга сифат жиҳатидан янги босқичдир. Индустриямизнинг қудрати ўсганлиги, колхоз ва совхозлар замонавий техника билан таъминланганлиги, химия саноати ривожланганлиги туфайли бу босқичга эришиш мумкин бўлди.

Туркманистон қишлоқ хўжалик меҳнаткашлари ҳам совет халқининг коммунизм моддий техника базасини вужудга келтириш соҳасидаги буюк яратувчилик ишига ўз ҳиссаларини қўшмоқдалар. Республика ўтган йили давлатга 1953 йилдагига нисбатан анча кўп пахта, чорва мол ва парранда, сут, тухум, сабзавот, полиз экинлар, жун, қора кўл тери, пилла сотди. Шу давр ичида қорамоллар сони 17 процент, чўчқалар сони 2,6 баравар ортди.

1963 йилда об-ҳаво шароитининг ноқулай келиши ва катта майдонларда чигитнинг қайтадан экилишига қарамай, анча яхши ҳосил етиштирилди.

Шу билан бирга, ўтган йилнинг якунлари жиддий камчиликлар борлигини ҳам кўрсатади. Пахта тайёрлаш плани 91,7 процент бажарилди. Кўп хўжаликларда агротехника даражаси паст, мелиорация ишларининг суръати етарли эмас. Бир қанча колхоз ва совхозларда хусусан пахта териш вақтида механизмлардан яхши фойдаланилмаётир.

Туркманистон Компартиясининг ўтган йил декабрь ойида бўлиб ўтган XVIII съезди республикада қишлоқ хўжалигининг аҳволини анализ қилди ва камчиликларни йўқотиш юзасидан конкрет тадбирлар белгилади.

Кейинги 10 йил ичида Туркманистонда ирригация ишларига 315 миллион сўм сарф қилинди. 800 километр узунлигидаги Қорақум канали, Сариязин сув омбори ва иккинчи Тажан сув омбори қурилди. Ҳозирги вақтда сув омборларига жами 1 миллиард кубметрдан кўпроқ сув сиғади. Қорақум каналини қуриш ва бу канал зонасида совхозлар ташкил этиш учун 185 миллион сўм сарф қилинди. 1959—1963 йилларда бу канал суви билан суғорилган ерларда 280 минг тоннага яқин пахта олинди. Ана шу сув магистралини қуриш учун сарфланган маблағ қопланди. 1964 йилдан тортиб 1970 йилгача республикада қўшимча равишда яна 259 минг гектар суғориладиган ерлар қишлоқ хўжалик оборотига киритилади. Бу ерларда 25 та янги совхоз ташкил этиш кўзда тутилади. Туркманистонда дон етиштириш анча кўпайтирилади. Шу йилнинг ўзидаёқ 140 минг гектар майдонга бошоқли дон экинлари экилади.

Туркманистон қишлоқ хўжалигида чорвачилик пахтачиликдан кейин иккинчи муҳим тармоқдир. Кейинги йилларда республикада наслчилик ишини яхшилаш учун бирмунча иш қилинди. Бу эса молларнинг зотини яхшилаш ва ёш молларни кўпроқ олиш имконини берди. Республиканинг чорвачиликдан олаётган даромадларининг қарийб 70 проценти қоракўлчиликдан олинмоқда. Қоракўлчиликни янада ривожлантириш чоралари кўрилмоқда.

Сўнгра Р. А. Чориев узоқ яйловларда чорвачиликни яхшироқ ташкил этишга алоқадор бўлган масалаларга тўхталиб ўтади.

КПСС Марказий Комитетининг сентябрь Пленумидан кейин ўтган ўн йил ичида Эстония далаларида дон экинларининг ҳосилдорлиги икки баравар ошди. Республика фермалари гўшт етиштиришни икки баравардан зиёд кўпайтирди, соғилаётган сут қарийб икки ҳисса ортди. Колхозларнинг пул даромадлари уч баравардан зиёд кўпайди, деб Пленумга ахборот беради Эстония ССР Министрлар Совети Раисининг биринчи ўринбосари, қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштириш ва тайёрлаш министри **Э. Г. Тинурист**.

Эндиликда, дейди у, Болтиқ бўйи республикалари олдига қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштириш жиҳатидан Скандинавия мамлакатлари даражасига етиб олиш вазифаси қўйилди. Бу вазифа, аввало, асосий қишлоқ хўжалик экинлари ҳосилдорлигини ошириш йўли билан ҳал қилинади. Бу иш Эстония учун айниқса муҳим аҳамиятга эга, чунки республикадаги қишлоқ хўжалигига яроқли ерлар орасида ҳайдаладиган ерларнинг салмоғи 42 процентни ташкил этса, Финляндияда 90 процентдан ошади ва Швецияда 84 процентни ташкил этади.

Нотиқ айтадики, КПСС Марказий Комитетининг декабрь Пленуми белгилаган тадбирларнинг амалга оширилиши натижасида республикадаги хўжаликлар Скандинавия мамлакатларининг хўжаликлари олаётган миқдорда минерал ўғитлар олиш имконига эга бўладилар.

Эстония деҳқонлари шу йилнинг ўзидаёқ гектар бошига ўртача ҳисобда 16—18 центнер дон, камида 130—150 центнер картошка, 400 центнер макажўхори кўкпояси, 450—500 центнер хашаки илдиз мева олиш ҳамда шу орқали ҳосилдорлик жиҳатидан Финляндия даражасига чиқиб олиш учун ҳамма чораларни кўрмоқдалар.

Ўртоқ Тинурист айтадики, оқсилга бой бўлган серҳосил ем-хашак экин майдонлари структурасини такомиллаштиришда катта роль ўйнамоқда. Республикада яратилган шолғом билан хашаки карам илдизи бу жиҳатдан катта-катта имкониятлар туғдириб бермоқда.

Ҳозир Эстония меҳнаткаш деҳқонларининг куч-ғайратлари яқин йиллар ичида республикада дон экинлари ҳосилини гектар бошига 25—28 центнерга, картошка ҳосилини 160—180 центнерга, маккажўхори кўкпоясини 450 центнерга, қанд лавлагини 250 центнерга ҳамда шолғом билан хашаки карам гибриди ҳосилини 600—700 центнерга етказишга қаратилган. Бунда ем-хашак етиштириш икки баравар кўпайиб, ўтган йилдагидан гўштни икки баравар ва сутни 2,6 баравар кўп олиш имконияти туғилади.

Ҳозир республикадаги совхоз ва колхозларнинг ҳаммаси давлатга қарашли электр шохобчаларига улаб қўйилди, механизациялаш даражаси йилдан-йилга ошиб бормоқда. Эстония қишлоқ хўжалигида ажойиб кадрлар ўсиб келмоқда. Республикадаги қишлоқ хўжалик техникумларининг ҳаммаси совхозларга кўчирилди, бу техникумларда ёш мутахассисларга назарий билим бериш дала ва фермалардаги амалий иш билан боғлаб олиб борилмоқда.

Арманистон меҳнаткашлари КПСС Марказий Комитети декабрь Пленуми қарорларини чуқур қониқиш билан кутиб олдилар ҳамда химия маҳсулотлари ишлаб чиқаришни кўпайтириш учун, қишлоқ хўжалигини химиялаштириш учун социалистик мусобақани кенг авж олдириб юбордилар, дейди Арманистон ССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари, қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштириш ва тайёрлаш министри **Г. С. Петросян**.

Ўтган ўн йил ичида республикада қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштириш анча кўпайтирилди. Ҳатто, ноқулай келган 1963 йил шароитида ҳам давлат йўли билан дон, гўшт, сут, тухум харид қилиш ҳажми бултургига нисбатан ошди. Ҳозир Арманистонда қишлоқ хўжалигига яроқли ерларнинг ҳар 100 гектарига 46 бош қорамол ва 162 бош қўй тўғри келади.

1970 йилга бориб республикада азотли ўғитлар ишлаб чиқариш 4 баравардан зиёд, гербицидлар ишлаб чиқариш 10 баравар кўпаяди. Колхоз ва совхозларда минерал ўғитлар ва ўсимликларни химия қилиш воситаларининг фондлари анча ошади.

Хўжаликлар айни бир маҳалда суғориладиган деҳқончиликни ҳам ривожлантириб, минерал ўғитларни ишлатишдан энг кўп фойда оладилар. Бу эса ҳали фойдаланилмаётган янги ерларни қишлоқ хўжалик оборотига қўшиб юбориш имконини беради. Тажриба шуни кўрсатиб турибдики, суғориш натижасида дон экинлари ҳосилдорлиги 4—5 баравар ошади, узум, мева, сабзавот, тамаки ҳосили анча кўпаяди. Ҳатто, энг қимматга тушадиган ирригация объектларини қуриш харажатлари ҳам жуда кўпи билан уч йил ичида қоплаб олинади.

Қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришини янада интенсивлаш соҳасидаги тадбирларнинг амалга оширилиши, дейди нотиқ, барча қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштиришни кескин кўпайтириш имкониятини беради.

Шу билан иттифоқчи республикалар министрларининг қўшимча докладлари тамом бўлди.

Музокараларда биринчи бўлиб В. И. Ленин номли Бутуниттифоқ қишлоқ хўжалик фанлари академиясининг президенти **М. А. Ольшанский** сўзга чиқади. Кенг равишда химиялаштириш ва механизациялаш, суғориш ва мелиорация ишларини ривожлантириш йўли билан қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришини интенсивлаш, дейди у, қишлоқ хўжалигини янада юксалтириш учун мустаҳкам замин бўлмоқда. Худди мана шу моддий шарт-шароитларнинг ўзи экинлардан муттасил мўл ҳосил олишга, меҳнат унумдорлигини оширишга ва маҳсулот таннархини камайтиришга сабаб бўлувчи ҳамма омиллар комплексида ҳал қилувчи роль ўйнайди. Минерал ўғитлар ишлаб чиқариш ғоят кенг кўламда кўпайтирилаётган бир шароитда, ўғитларнинг ҳар тоннасидан, ҳар килограммидан энг самарали тарзда фойдаланиш чораларини ҳозирнинг ўзидаёқ, дарҳол кўриш вазифаси турибди.

Бироқ, деб сўзини давом эттиради нотиқ, кўп миқдордаги минерал ўғитлардан, айниқса қорёмғир суви билан таъминланган қора тупроқли бўлмаган зонада жуда ҳам максимал самара берадиган қилиб фойдаланилмаса керак, деб хавотирланиш учун асос бор. Ваҳоланки, ўғитлар ана шу зонада энг кўп самара бериши мумкин ва керак. Ўғитлар билан шуғулланувчи асосий илмий-тадқиқот муассасалари: Бутуниттифоқ ўғитлар ва агротупроқшунослик институти билан ўғитлар ва инсектофунгицидлар илмий-тадқиқот институти ана шу зонага жойлашган. Бу институтларнинг тавсияларини қўлланиш амалда кутилган натижаларни бермаяпти. Ўғитлар ва агротупроқшунослик институтининг тажриба хўжаликларида ерга кўп миқдорда минерал ўғитлар солингани ҳолда, экинлардан жуда кам ҳосил олинмоқда.

Олим бу ерда қўлланиб келинаётган ўғит солиш методларини батафсил анализ қилиб, шундай хулосага келади: натижаларнинг қониқарсиз бўлаётганига сабаб шуки, қанчалик ғалати бўлиб туюлмасин, институт тажриба хўжаликларида ўғитлардан нотўғри фойдаланилмоқда. Гектар бошига 20—25 центнер дон олаётган ва бошқа экинлардан мўл ҳосил етиштираётган илғор хўжаликларнинг тажрибаси ўғитлардан фойдаланиш натижасида анча катта фойда кўриш мумкинлигини кўрсатиб турибди.

Сўнгра олим уқтирадики, минерал ўғитларнинг самарасини оширишда гўнгдан тўғри фойдаланишнинг аҳамияти жуда катта. Механизация, дейди у, органик ўғитлар масаласини ростакам ҳал қилиш имконини беради. Механизация азот, фосфор ва калий бирикмалари ҳамда микроэлементлар шаклида гўнг таркибида бўлган озуқа моддаларидан яхшироқ фойдаланилишини таъминлайди.

Сўнгра ўртоқ Ольшанский агрохимия хизмати проблемаларига тўхталиб ўтади. Кўпинча шундай деб ўйлайдиларки, дейди у, тупроқни агрохимия йўли билан анализ қилиб кўр, шу тариқа тупроқда қайси моддалар етишмаслигини билиб ол ва шунга асосланиб, ўғит солиш дозаси билан усулини белгилаб ол-да, кейин ўғитни ерга солиб, мўл ҳосил ола бер. Афсуски, бу, турмушда ана шундай осонгина битадиган иш эмас.

Хўш, ҳар бир колхоз ва совхозда амалда қандай иш тутиш керак? Олим қуйидаги маслаҳатни беради: Илмий-тадқиқот муассасаларининг маълумотларини ва шу зонадаги бошқа хўжаликларнинг тажрибасини назарда тутиб, хўжаликнинг ўз тажрибасига ва ҳар бир даланинг ҳосилдорлигини билишга, шунингдек тупроқ-агрохимия картаси маълумотларига таяниб, ҳар қайси далага ва қайси экинга қанча ўғит солиш тўғрисида конкрет план тузиб олиш керак. Мўл ҳосил олинса — демак ана шу план тўғри тузилган бўлади. Шундан кейинги йилларда планга аниқлик киритиб, унинг деталларини такомиллаштириб бориш лозим.

Ўғитларнинг конкрет самараси, деб хулоса чиқаради нотиқ, бу ўғитлардан фойдаланишни маданий деҳқончилик усулларининг умумий комплексига: тупроқни тўғри ишлаш ва алмашлаб экишга, яхши уруғлик ишлатишга, ўсимликларни ҳимоя қилиш чораларига оқилона тарзда қўшиб олиб боришга боғлиқ.

Ўғитлар қишлоқ хўжалигини юксалтиришнинг қудратли омилидир, дейди пировардида ўртоқ Ольшанский. Фан ва практика маълумотларидан ижодий фойдаланиб, ана шу омилни амалда энг самарали тарзда ишга солиш фан ходимлари, ҳар бир колхоз ва совхоздаги мутахассисларнинг шоншараф ишидир.

Бутуниттифоқ дон хўжалиги илмий-тадқиқот институтининг директори **А. И. Бараев** ўз нутқини қўриқ ерлардаги деҳқончиликнинг хусусиятларига, Қўриқ ўлкада ва Сибирнинг дашт районларида ҳосилни ошириш ва дон етиштиришни кўпайтириш резервларидан фойдаланишга бағишлади.

Мамлакатнинг шу зонасидаги деҳқонларнинг вазифаси, дейди у, кўкламгача тупроқда кўпроқ нам запаслари тўплаб олишдан иборат. Бу эса ўсимликнинг кўкламдаги ва ёзнинг кира беришидаги қурғоқчиликни қийналмасдан ўтказиб юборишига имкон беради. Тупроқни ағдармасдан ишлаш нам тўплашнинг асосий усулларидан биридир. Тадқиқотлар натижасида шу нарса аниқландики, кузда отвалсиз асбоблар билан ҳайдалиб, ўсимликнинг илдизи дала бетида сақланиб қолган пайкалларда тупроқдаги нам запаслари анча кўпаймоқда. Қурғоқчилик бўлган сўнгги уч йил мобайнида институтнинг тажриба хўжалигидаги ишлаб чиқариш экинзорларига экилган баҳори буғдой ағдармасдан ҳайдалган ерларда гектар бошига ўртача 11,2 центнер, оддий усулда шудгорланган ерларда 8 центнер ҳосил берди. Қурғоқчилик кучли бўлган йилларда ҳосилдаги бу тафовут айниқса сезиларли бўлди.

Тупроқни ағдармасдан ҳайдаш нам тўплашга ёрдам берибгина қолмай, шу билан бирга, тупроқнинг шамол таъсиридан нурашига яхши қалқон бўлади. Илмий муассасаларнинг тадқиқотлари ва илғор хўжаликларнинг тажрибаси бу зонада тупроқни асосан отвалсиз асбоблар билан ҳайдашга кўчиш зарурлигини яққол кўрсатиб турибди. Бундай асбоблар — ерни юмшатувчи плуглар ва япалоқ пичоқли культиваторлар ҳозирдаёқ яратилган. Қозоғистонда шундай асбобларни ишлаб чиқариш йўлга қўйилмоқда.

А. И. Бараев ўз нутқида тоза шудгорлар масаласига катта эътибор берди.

Институтимиз олимларининг коллективи, дейди А. И. Бараев, яқин йилларда Қўриқ ўлкада ҳайдаладиган ерларнинг камида 15—20 процентини тоза шудгорга ажратиб қўйиш лозим, деб ҳисоблайди. Бу нарса далаларни бегона ўтлардан тез тозалаш, баҳори буғдой ҳосилдорлигини анча ошириш, қўриқ ер районларида қишлоқ хўжалигини анча интенсивлаш имконини беради.

Химия қўриқ ерларда ялпи дон ҳосилини кўпайтиришда катта роль ўйнаши керак, деб уқтиради А. И. Бараев. Бу районларда бегона ўтларни йўқотиш учун гербицидлар ишлатиш айниқса муҳимдир. Минерал ўғитларнинг аҳамияти ҳам жуда катта. Қора ва каштан тупроқлардан иборат бўлган қўриқ ерлар ўзининг дастлабки юксак даражадаги ҳосилдорлигини йўқотгани йўқ. Қўриқ ерлар экинларнинг танасига яхши сингадиган азот ва калий моддаларига анча бой. Лекин айни маҳалда бу тупроқларда фосфорнинг етишмаслиги сезилмоқда. Шу сабабдан, суперфосфат солинса, бу нарса айниқса тоза шудгор ерларда баҳори буғдой ҳосилига ҳамиша анча ҳосил қўшади. Ўрта ҳисобда бир центнер ўғит бир гектар ердаги донга 2,3 центнер ҳосил қўшади, шунга сарфланган ҳар бир сўм қўшимча харажат эса уч сўм соф даромад беради.

Қўриқ ерларда буғдой уруғига донадор суперфосфатни аралаштириб экиш айниқса самарали бўлади. Шундай ўғитнинг бир центнери баҳори буғдойдан гектар бошига 2,6—3,4 центнер қўшимча ҳосил олинишини таъминлайди. Баҳори буғдой экилаётган 13 миллион гектар ернинг ҳар гектарига 50 килограммдан донадор суперфосфат солинса, Қўриқ ўлкада 135 миллион пуд қўшимча дон олиш мумкин.

СССР қора тупроқли бўлмаган зонаси қишлоқ хўжалигини механизациялаш ва электрлаштириш марказий илмий-тадқиқод институтининг директори **М. Е. Мацепурога** сўз берилади. У, ушбу Пленумда муҳокама қилинаётган масала қишлоқ хўжалигини ривожлантиришда янги босқични бошлаб беради, дейди. Механизация бу тармоқни янада юксалтиришда ниҳоятда муҳим роль ўйнайди.

Бироқ, техникага эҳтиёж ҳали ҳам катта бўлиб, бу эҳтиёж қишлоқ хўжалиги интенсивлашаётгани муносабати билан ортиб бора беради. Ана шу эҳтиёжни қондирмоқ учун тракторлар ва қишлоқ хўжалик машиналари ишлаб чиқаришни бундан буён ҳам кўпайтира бериш керак. Шу билан бирга, совхоз ва колхозларда техникадан фойдаланишни анча яхшилаш зарур.

Ҳар бир машинага тўғри келадиган иш унуми кўпчилик хўжаликларда ҳамон паст бўлиб қолмоқда, дейди ўртоқ Мацепуро. Мамлакатнинг колхоз ва совхозларидаги машина-трактор парки икки сменада ишлашга кўчирилса, бунинг натижасида шартли ҳисобда ҳар бир тракторнинг иш унумини бир ярим баравар ошириб, уни ер ҳайдаш ҳисобида ўртача 700 гектарга етказиш имконияти туғилади. Бундай иш унумига бемалол эришиш ва, ҳатто иш унумини бундан ҳам ошириб юбориш мумкин. Қишлоқ хўжалик ишлаб чиқариш интенсивлаштирилаётганлиги — химиялаштирилаётганлиги, чопиқ қилинадиган экинлар кўпроқ экилаётганлиги, мўл ҳосил олишга қаратилган суғориш ишлари ва бошқа тадбирлар амалга оширилаётганлиги муносабати билан колхоз ва совхозлардаги машина-трактор паркини икки сменада ишлашга кўчириш ҳозир айниқса зарур бўлиб қолди.

Нотиқнинг фикрича, тахминан 6—7 йил ичида бутун деҳқончиликни комплекс механизациялаштириб олиш учун реал имконият бор, лекин бунинг учун саноат етишмай турган техникани қишлоқ хўжалигига ана шу муддат ичида етказиб бериши шарт. Машиналарни авайлаб асрашга ва уларнинг умрини узайтиришга колхоз ва совхозларнинг эътиборини жиддий равишда жалб этиш зарур.

Ўртоқ Мацепуро қишлоқ хўжалигидаги ҳамма ишларнинг 30—40 процентини ташкил этувчи транспорт ишларини механизациялаш муҳимлигини айтади. У, юкларни ташиш учун тракторлардан кенг фойдаланиш, хўжаликларни трактор прицеплари билан етарли миқдорда таъминлаш керак, деб ҳисоблайди.

Партия Марказий Комитетининг, ўртоқ Н. С. Хрушчевнинг кун сайин қилаётган меҳрибонлиги ва бераётган жуда катта ёрдами туфайли, деб сўзини давом эттиради нотиқ, қишлоқ хўжалик фанининг экономикани ривожлантиришдаги аҳамияти йилдан йилга ошиб бормоқда, йирик назарий ва ишлаб чиқариш вазифалари ҳал қилинмоқда. Афсуски, саноат, қишлоқ хўжалик ва планлаштириш органлари бизга ҳамма вақт ҳам тегишинча эътибор билан қараяптилар, деб бўлмайди. Шу сабабдан, ишимизнинг кўпгина натижалари қишлоқ хўжалигига татбиқ этилмай қолмоқда.

Қишлоқ хўжалигини механизациялаш тўғрисидаги фан ҳали анча ёш бўлса ҳам, унга нисбатан жуда катта талаблар қўйилмоқда. Шу сабабдан, бу фан тезроқ юксалиб, олдинда бораётган бошқа, ўзига яқин фанлар қаторига чиқиб олиши ҳамда ўз олдига қўйилган вазифаларни адо этиши керак. Илмий тадқиқотлар ва конструкторлик ишларининг асл характерига кўпгина тузатишлар киритиш, қишлоқ хўжалигини механизациялашга доир вазифаларни ҳал қилишдаги пала-партишликка, юзакичиликка қарши кескин кураш очиш, ижодкорлик билан илмий изланишни илмий муассасалар фаолиятининг қонуни, деб эълон қилиш лозим.

Ҳаётнинг ўзи каби совет олимларининг фаолияти ҳам янги, юксак даражада актив фазага кирди, дейди ўртоқ Мацепуро. Биз илмий тараққиёт суръатларини жадаллаштирмоғимиз, янги, янада мукаммал йўллардан олға бормоғимиз керак.

Ростов область Зимовников колхоз-совхоз ишлаб чиқариш бошқармасидаги от заводининг директори **Г. Л. Риндин** кечқурунги мажлисда биринчи бўлиб сўзга чиқди. Сўнгги ўн йил ичида, дейди у, хўжалигимиз батамом ўзгариб кетди. 23 минг гектарга яқин қўриқ ер ўзлаштирилиб, ҳайдаладиган ерлар 2,6 баравар кўпайтирилди. Шу давр ичида дон етиштириш етти баравардан зиёд ортди. Қурғоқчил 1963 йилда ҳар гектаридан 14,5 центнер дон олинди. Заводнинг олти ярим мингга яқин қорамоли, 34 минг қўйи, 1.244 та йилқиси, кўплаб чўчқаси ва паррандалари бор. Гўшт етиштириш тўрт баравардан зиёд кўпайди.

Ўтган йили йилқичилик заводга 45 минг сўм фойда келтирди. Ростов областидаги от заводларининг ҳаммаси ҳам ана шундай натижаларга эришди.

Гўштбоп чорвачиликни интенсивлаш — зона хўжаликларида гўшт етиштиришни кўпайтиришнинг асосий резервидир. Ростов областининг шарқида қолмиқ наслидан бўлган серчидам ва сермаҳсул чорва моллари етиштирилмоқда. Бу молларни бўрдоқига боқиш муддати бир йил қисқартирилиб, гўштининг сифати анча оширилди.

Областнинг шарқий районларида 45 мингга яқин асосан қолмиқ наслидан бўлган жайдари қорамол бор. 1970 йилгача моллар туёғини уч баравар кўпайтириш мўлжаллаб турилибди. Чорва молларини жадал усулда бўрдоқига боқиш кўплаб қўшимча арзон гўшт бермоқда.

Шундан сўнг нотиқ капитал қурилиш масалаларига тўхталиб, қишлоқларда болалар боқчалари, мактаблар, клублар, ошхоналар, ҳаммомлар, шинам уйларни кўпроқ қуриш зарурлигини таъкидлайди.

Ялтадаги «Горний» совхозининг директори **Е. С. Смирнов** ўз нутқини гидропоника усулида сабзавот етиштиришнинг катта афзалликларига бағишлади.

Бизнинг Қримда, дейди у, 1957 йилдаёқ гидропон усулида сабзавот етиштирила бошлаган эди. Совхозимиздаги 4.200 квадрат метрдан иборат теплицаларнинг ҳаммаси гидропоника усулига кўчирилди. Лекин теплицалардан очиқ ерга чиқиб олайлик, деган фикр икки йилдан буён коллективимизни ўйлантириб келаяпти. Дастлабки натижаларнинг ўзиёқ очиқ ерда бундан ҳам ажойиб натижаларга эришиш мумкинлигини кўрсатди: ҳар квадрат метрдан 30—40 килограмм сабзавот олиш одатдаги иш бўлиб қолди, ваҳоланки бу —бир гектар ердан 3-4 минг центнер сабзавот олинди, деган гапдир. Шуни ҳам айтиб қўйиш зарурки, гидропоника усулида ўстирилган помидор ва бодринг тупроққа экилгандагига нисбатан 2—2,5 ҳафта тез пишади, кўк пиёз, укроп, петрушкани эса биз икки баравар тез етиштирмоқдамиз.

Гидропон усулида сабзавот етиштириш учун, деб сўзини давом эттиради ўртоқ Смирнов, ҳар қандай ер ҳам ярай беради. Қримнинг шимолий қисмига нисбатан бизда офтоб, иссиқлик анча кўп. Март ойининг охиридан октябрь ойининг охиригача энг иссиқталаб экинларни устини сира ёпмасдан ўстира бериш мумкин, энг оддий плёнкалар ёпиб қўйилганда эса, бу муддатни яна икки ойга чўзса бўлади. Шу билан бирга, тупроқни экиш олдидан ишлаш, суғоргандан кейин чопиш, ўтоқ қилиш, суғориш, озиқлантириш сингари ишларга сира ҳожат қолмайди.

Нотиқ лойиҳаловчиларни танқид қилиб, улар гидропоника иншоотларини аввал монолит бетондан, кейин эса йиғма темир-бетондан қуриш тўғрисида совхозга лойиҳа-смета ҳужжатларини тузиб бердилар, дейди.

Очиқ ерда гидропоника усулида сабзавот етиштириш Иттифоқимиздаги Қора денгизнинг Кавказ соҳили, Каспий бўйидаги кенг минтақа, Ўрта Осиё сингари районлар учун ҳам катта аҳамиятга эга. Ҳатто, ўрта минтақадаги ташландиқ ерларни ҳосилдор далаларга айлантириш мумкин. Агрономларимиз, химикларимиз, гидротехникларимиз ва бинокорларимиз меҳнаткашларга аъло сифатли арзон сабзавотни мўл-кўл етказиб бериш, неча минг гектарлаб суғориладиган ерларни дон, сут ва гўшт етиштириш учун бўшатиб олиш вазифасини яқин 2—3 йил ичида ҳамкорликда ҳал қилмоқлари керак.

Арманистон ССР Фанлар академиясининг академиги, агрохимия лабораториясининг директори **Г. С. Давтян** айтадики, биологик процессларни тадқиқ қилишда химия ва физика фанларининг методларидан фойдаланиш моддий неъматларни муттасил кўпайтира бориш учун сира мисли кўрилмаган имкониятлар очиб бермоқда.

Ўсимликнинг ўзидаги физикавий-химиявий воситаларнинг берган нишоналаридан фойдаланиб, сувга, озуқа элементларига, нурга, иссиқликка бўлган эҳтиёжини ўсимликнинг ўзи ўз-ўзидан қондира оладиган замон узоқ эмас. Сунъий озуқа моддалари муҳитида, тупроқдан фойдаланмай ўсимлик маҳсулотларини етиштиришдаги ҳар хил усуллар бу йўлдаги дастлабки қадамлардан биридир.

(ДАВОМИ УЧИНЧИ БЕТДА).

КПСС МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИНИНГ ПЛЕНУМИДА

(БОШИ ИККИНЧИ БЕТДА).

Химия, янги техника, агрохимия, ўсимликлар физиологияси эришган ютуқлар индустриал деҳқончиликнинг ана шу янги тармоғини вужудга келтиришга ва ривожлантиришга олиб келди.

Ўртоқ Давтян айтадики, Арманистон Фанлар академиясида махсус экспериментал база яратишга ҳамда сунъий озуқа моддаларидан иборат муҳитлар агрохимиясининг янги проблемаларини тадқиқ қилишга катта эътибор берилмоқда. Бунинг учун академия ҳузурида очиқ типдаги йирик экспериментал установка қурилди. Тажрибалар шуни кўрсатдики, сунъий равишда яратилган ва автоматик тарзда бошқариладиган озуқа муҳитида тупроқда вужудга келтириб бўлмайдиган сув-ҳаво ва озуқа режимини вужудга келтириш мумкин. Бундай муҳитдаги ўсимликлар, дейди олим, жуда яхши ривожланиб, одатдагидан анча мўл ҳосил бермоқда.

Нотиқнинг фикрича, яқин келажакда гидропоника усулида ишлайдиган сабзавотчилик фабрикалари шаҳарлар аҳолисини йил бўйи ҳўл сабзавот билан таъминлайдиган бўлади. Иссиқлик чиқиндилари бўлган корхоналар ҳузурида гидропоника усулидаги теплица хўжаликлари барпо қилиш айниқса қулайдир. Москва нефтни қайта ишлаш заводида худди шундай қилинди ва Ереван-даги Киров номли заводда ҳам бу иш амалга оширилмоқда.

Бундай хўжаликлар ери ориқ бўлган кам сувли районлар учун алоҳида аҳамиятга эга. Ўртоқ Давтян, жумладан, Арарат текислигининг жанубий районларидаги шўрҳок ерларда теплица хўжаликлари барпо этишни мақсадга мувофиқ, деб ҳисоблайди.

Тупроқдан фойдаланмай ўсимликлар етиштириш, дейди пировардида олим, эндигина бошланиб келаётган ишдир. Бу йўлда фойдали маҳсулотларни рационал ва мўл-кўл олиб туришнинг янги резервлари очилажагига аминмиз. Бунинг учун, аввало, ўсимликлар физиологияси ва агрохимиянинг янги соҳаларида тадқиқот ишларини ривожлантириш, гидропоника ускуналарининг конструкциясини такомиллаштириш керак. Бу борада академияга ва тармоқларга қарашли ташкилотлар, тажриба, конструкторлик ташкилотлари ҳали кўп иш қилишлари лозим.

Сут-гўшт чорвачилиги илмий тадқиқот институтининг директори (Оренбург области) **Ш. Ш. Хайруллин** Оренбургда ўзлаштирилган қўриқ ерлардан олинаётган ялпи дон ҳосили кўпайиб бораётганлигини кўрсатувчи ажойиб рақамларни айтиб берди.

Бўш ётган ерлар ўзлаштирилмасдан олдин область йилига 42,7 миллион пуд дон топшириб келган бўлса, кейинги беш йил ичида йилига ўрта ҳисобда 140 миллион пуд дон топширилмоқда.

Эндиликда, деди нотиқ, бу рақамлар ҳам бизни қаноатлантира олмайди. У агротехника усуллари комплекси ҳақида гапириб берди. Бу комплексларни қўллаш ҳосилни кўпайтиришга ва давлатга ғалла топширишни яқин йиллар ичида 200—220 миллион пудга етказишга, колхозларнинг донга бўлган эҳтиёжларини тўла қондиришга ва чорвачиликнинг концентрат озуқалар билан таъминлашга имкон беради. Булар институт ишлаб чиққан системадан иборатдирки, бу система тупроқни ишлаш, намни тўплаш ва сақлаб қолиш усулларини, деҳқончиликнинг чопиқ қилинадиган системасини жорий қилишни, агрохимия усулларини ўзлаштиришни ўз ичига олади.

Институтнинг кўп йиллик тадқиқотлари шўрҳок ерларда гербицидлардан фойдаланиш маккажўхори ҳосилини 35—40 процент кўпайтираётганлигини кўрсатди.

Деҳқончиликнинг чопиқ қилинадиган системаси қўлланилмаса, деб давом қилди ўртоқ Хайруллин, чорвачиликнигина эмас, шу билан бирга дон хўжалигини ҳам янада ривожлантириш мумкин эмас, деб ўйлайман. Оренбург области шароитида маккажўхори мана шундай системанинг асосидир.

Ўртоқ Хайруллин уқтириб айтдики, Оренбург области шароитида маккажўхори бўлмаса чорвачиликни ҳам янада ривожлантириб бўлмайди. Маккажўхори чорваларни боқиш методлари ва уларга бериладиган озуқа типлари тўғрисидаги эски тасаввурларнинг ҳаммасини ўзгартириб юбормоқда. Оренбург областидаги фермаларда чорва молларни силос билан боқиш асосий ўрин олмоқда. Қаҳратон қиш шароитида уч-тўрт киши оғилхона ичида 400—500 бош ёш молни силос билан боқаолади, ҳар бир молни кунига 500—600 грамм семиртира олади.

Ленин номидаги Бутуниттифоқ қишлоқ хўжалик фанлар академияси гидротехника ва мелиорация бўлимининг академик секретари **А. Н. Аскоченский** ўз нутқида ирригациянинг баъзи проблемаларига тўхталиб ўтди. Сув ресурслари масаласи шу проблемаларнинг энг муҳимларидан биридир. Совет Иттифоқи дарёларнинг ва шу дарёларда оқаётган жамики сувнинг кўплиги жиҳатидан жаҳонда биринчи ўринда туради. Бироқ ҳар бир гектарга тўғри келадиган дарё сувининг ўртача миқдори бизда АҚШдагидан қарийб икки баравар, Франциядагидан 2,4 баравар кам. Мамлакатимиз территориясида дарё сувларининг тақсимланиши қишлоқ хўжалиги учун жуда ноқулайдир, чунки дарё сувларининг 82 проценти Шимолий муз океанига ва Тинч океанга оқиб ётибди. Қурғоқчилик зонасидаги дарёларнинг кўпчилиги баҳорда тошқинлар бўладиган даражада серсув бўлиб, ёзда, яъни суғориш учун энг кўп сув керак бўладиган даврда дарёларда сув жуда ҳам етишмай қолади. Етарли даражада катта сув омборлари қуриш ёки дарё сувларини ҳавзалар ўртасида тақсимлаш йўли билан дарёларнинг режимини тубдан ўзгартириш зарур бўлиб қолмоқда.

Қурғоқчилик зонасидаги бешта асосий дарёда —Амударё, Сирдарё, Волга, Днепр ва Дон дарёларида, деб давом этди ўртоқ Аскоченский, бир кунда оқадиган сувнинг ўртача миқдори 425 куб километр бўлиб, ерларни ўртача норма билан суғорганда бу сув камида 40 миллион гектар ерни суғоришга кифоя қилади. Қурғоқчилик зонасидаги бошқа сув манбаларини ҳисобга олганда ва қўшни ҳавзаларнинг сув ресурсларидан фойдаланилган тақдирда биз тахминан 50 миллион гектар ерни суғориш имкониятига эгамиз. Бу эса ҳозирги вақтда суғорилаётган ерлардан беш-олти баравар кўп. Бинобарин суғориладиган майдонни 28 миллион гектарга етказиш тўғрисида 1980 йилга мўлжалланган вазифани бажармоқ учун ҳамма имкониятларимиз бор.

Нотиқ Россия федерациясида, Украинада, Озарбайжонда. Ўрта Осиёда катта сув омборлари қуриш тўғрисидаги маълумотларни айтиб берди ва сув омборлари қуришнинг кенг программасини амалга ошириш соҳасида кейинги йилларда ўтказилмоқчи бўлган тадбирлар мамлакатнинг ҳаётий манфаатларига мос бўлиб тушади, деб уқтириб ўтди. Шундай йўл билангина, деди у, сув ресурсларини бошқаришни қўлга олиш мумкин. Сув ресурслари эса суғориладиган деҳқончилик ва яйловларни сув билан таъминлаш учунгина эмас, шу билан бирга саноатни ривожлантириш ва коммунал эҳтиёжларни сув билан таъминлаш учун ҳам жуда зарур.

Кўп районларда, айниқса Қозоғистонда сув етишмай қолаётганлиги сезилиб турибди. Ҳатто Фарғона ва Зарафшон водийларида сув танқислиги ерларни суғоришни янада ривожлантириш имкониятини чеклаб қўймоқда. Бир қанча ҳолларда дарёлар сувини ҳавзалар ўртасида тақсимлаш зарур бўлиб қолмоқда. Жумладан Терек дарёси сувининг бир қисмини Кума ва Манич дарёларига ўтказиш чоралари кўрилмоқда. Иртиш—Қараганда — Эшим канали қурилмоқда. Днепр дарёсининг суви Шимолий Қрим канали орқали Перекопдан ўтказиб юборилди ва Қримнинг кенг даштларига бориб етди. Қорақум каналини қуриш давом эттирилмоқда. Бу канал Каспийгача етказилади. Келгусида Печора ва Вичегда дарёларининг сувини Волгага оқизиб бу дарёнинг сув ресурсларини тўлдириш. Волга дарёсининг сувини Урал дарёсига оқизиш, Дунай дарёсининг суви билан Украинанинг жанубидаги ерларни суғориш имкониятини ҳисобга олиш керак.

Нотиқ суғориладиган ерларнинг шўр босиши билан курашиш ирригацияни ривожлантиришга боғлиқ бўлган асосий вазифалардан бири эканлигини кўрсатиб ўтди.

Ўртоқ Аскоченский ўз нутқининг охирида айтдики, шу вақтгача биз маҳаллий вазифаларни ҳал қилиб келдик. Эндиликда биз қурғоқчиликни батамом йўқотишнинг ягона бош планини амалга оширишга ўтамиз. Бу йўлда, табиийдирки бизнинг олдимизда бир қанча мураккаб илмий-техника проблемалари пайдо бўлади. Совет ҳокимияти йиллари мобайнида мамлакатимизда сув хўжалигининг жуда кўп тажрибали мутахассис кадрлари, олимлар, ишбилармон тажрибакорлар ўсиб етишди. Булар ана шу проблемаларни уддалай оладилар. Улуғ Ленин ўзининг доҳиёна кўзи билан кўриб асосий режаларини белгилаб берган ирригацияни ривожлантиришнинг улуғвор планида жонажон партиямиз кўрсатиб ўтган тадбирларни амалга оширишдек умумхалқ ишига бутун куч —билимларимизни бериш биз учун энг катта бахтдир.

Кечки мажлис ўртоқ Аскоченскийнинг нутқи билан тугайди.

Пленумнинг эндиги мажлиси 13 февралда бўлади (ТАСС).

Ўзбекистон ССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари, қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштириш ва тайёрлаш министри

ўртоқ Х. ЭРГАШЕВнинг қўшимча доклади

Ўртоқлар! Қишлоқ хўжалигини интенсивлаш масалаларининг ушбу Пленумда муҳокама қилинаётганлиги қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришини янада юксалтириш, мамлакатда маҳсулотлар мўл-кўллиги яратиш, совет халқи фаровонлигини яхшилаш тўғрисида партия ленинчи Марказий Комитети кўрсатаётган жуда катта ғамхўрликнинг яна бир ёрқин ифодасидир. КПСС Марказий Комитетининг сентябрь Пленумидан кейин ўтган ўн йил мобайнида партия қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришини ҳар тарафлама юксалтириш юзасидан чинакам улкан иш қилди. Ўзбекистон меҳнаткашлари ҳам бутун совет халқи билан биргаликда қишлоқ хўжалигини ривожлантиришда катта-катта ютуқларни қўлга киритдилар.

Республика колхоз ва совхозлари 1963 йилда пахта, дон, пилла, қоракўл тери ҳамда бошқа деҳқончилик ва чорвачилик маҳсулотлари тайёрлаш планини анча ошириб бажардилар. Ўзбекистон пахтакорлари ўз ватанпарварлик бурчларини адо этиб, пахта етиштиришни 1953 йилдагига нисбатан 1 миллион тоннадан зиёд ёки қарийб бир ярим баравар кўпайтирдилар. Ана шу давр ичида давлат йўли билан тайёрланган пилла 30 процент, дон 35 процент, жун ва қоракўл тери 1,5 баравар, гўшт 2,5 баравар, луб экинлари қарийб 4 баравар, сабзавот 5 баравар, тухум 6 баравардан зиёд кўпайди. Сўнгги йилларда республика колхоз ва совхозлари ташкилий ва хўжалик жиҳатидан мустаҳкамланди, уларнинг энергия билан қуролланиш даражаси анча ошди, қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришининг ажойиб кадрлари ўсиб етишди.

КПСС Марказий Комитетининг декабрь Пленуми колхоз ва совхоз ишлаб чиқариши тарихида янги саҳифа очди. Пленум қарорлари партия XXII съездида ва КПСС Программасида белгилаб берилган коммунистик қурилиш планларини муваффақиятли амалга ошириш учун ғоят катта аҳамиятга эгадир.

Пленум қарорларида, Никита Сергеевич Хрушчевнинг докладида мамлакатимиз химия саноатини жадал ривожлантириш программаси муфассал, илмий жиҳатдан чуқур баён қилиб берилди. Бу ҳужжатлар республикадаги барча ишлаб чиқариш бошқармаларида, колхоз, совхозларда кенг муҳокама қилинди. Декабрь Пленуми қарорларини бажариш юзасидан ҳамма жойда амалий тадбирлар ишлаб чиқилиб, турмушга татбиқ этилмоқда. Бу тадбирларда кенг колхозчилар ва совхоз ишчилари оммаси химиялашга доир билим асосларини эгаллаб олмоқлари учун уларни ўқитиш, минерал ўғитларни яхширoқ асраш ва ишлатиш, агрохимия хизмати ташкил этиш, чорвачиликни, сабзавотчиликни ва бошқа тармоқларни химиялаштириш кўзда тутилади.

Кўкламги дала ишлари бошлангунча 140 мингга яқин кишига агрохимия асослари ўргатилади. Бундан ташқари, колхоз ва совхозлардаги бригадирлар, звено бошлиқлари, ферма мудирлари ва бошқа ходимлардан 90 мингдан кўпроқ киши илғор тажриба мактабларида ўқийди.

Ҳозирги вақтда колхозларнинг 70 проценти ва совхозларнинг 60 процентида тупроқ карталари бор, агротехникага тааллуқли тавсиялар ана шу карталар асосида ишлаб берилган. Бу ишни 1965 йилда батамом тугаллаш мўлжаллаб қўйилди.

Республикадаги ишлаб чиқариш бошқармаларида 52 та агрохимия лабораторияси ва совхозларда 22 та лаборатория бор.

Биз марказий ва область агрохимия лабораторияларини ташкил этишни, ишлаб чиқариш бошқармалари, колхоз ва совхозларни ўғитшунос мутахассислар билан мустаҳкамлашни мўлжаллаб турибмиз.

Ўртоқлар! Республикамизнинг табиий-иқлим шароитлари, суғориш ишларининг юксак даражада ривож топганлиги қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришини интенсивлаш юзасидан партия қўйган вазифаларни тез амалга ошириш учун бениҳоя қулай имкониятлар яратиб бермоқда. Ўзбекистон қишлоқ хўжалиги ва, аввало, унинг асосий тармоғи — пахтачиликнинг ҳозирги даражасига хос хусусият шуки, интенсивлаш анча юксак поғонага кўтарилган. Ҳайдаладиган сувли ерларнинг ҳар бир гектари суғорилмайдиган ерларнинг ҳар гектарига нисбатан қишлоқ хўжалик маҳсулотларини 12-15 баравар кўп бермоқда.

Пахтачилик айниқса юксак даражада самара бераётганлиги ажралиб туради. Ҳар гектаридан 30-35 центнер ва бундан ҳам кўпроқ пахта олиб келаётган кўпгина илғор колхоз ва совхозларнинг тажрибаси бундан яққол далолат бермоқда. «Совой», «Ўзбекистон беш йиллиги», «Пахтаорол», «Ҳазорбоғ» совхозлари, «Политотдел», «Правда Востока», «Чимбойобод», «8 Март», Киров номли колхозлар ва бошқа шу каби кўпгина хўжаликлар интенсивлаш йўлига мустаҳкам тушиб олди.

Машъалаларимиз — ҳар гектаридан 45-50 центнер ва бундан ҳам кўпроқ пахта олиб келаётган илғор бригадаларимиз янада юксак даражага эришди. Масалан, ушбу Пленум қатнашчиси ўртоқ Юсупов бригадаси ҳар гектаридан 53 центнер пахта олди. Хоразм областида ўртоқ Абдуллаев, Фарғона областида ўртоқ Тошматов, Сурхондарё областида ўртоқ Эшматов бригадалари ва бошқа бригадалар ҳам шулар жумласидандир. Бу илғорларнинг тажрибаси шундан далолат бериб турибдики, республиканинг ҳамма хўжаликларида ҳосилдорликни оширишда ва пахтани бундан ҳам анча кўпроқ етиштиришда фойдаланилмаётган катта-катта резервлар ҳамда имкониятлар бор.

Ваҳоланки 594 колхоз ва совхоз, яъни республикадаги ҳамма хўжаликларнинг ярмидан кўпи ҳар бир хўжаликда гектар бошига камида 25 центнер пахта олиниши керак, — деб Никита Сергеевич Хрушчев кўрсатиб берган маррага ҳали етганича йўқ. Хисоблар шуни кўрсатмоқдаки, ана шу хўжаликларнинг қолоқлиги тугатилса, фақат шунинг эвазига давлат камида 200-250 минг тонна қўшимча пахта олиши мумкин. Шу сабабдан, илғорлар тажрибасини кенг ёйишни, ҳамма хўжаликларда ҳар центнер маҳсулотга меҳнат ва маблағни жуда оз сарфлаб, пахтадан муттасил мўл ҳосил етиштиришга муваффақ бўлишни биз ўзимизнинг асосий мақсадимиз деб билмоқдамиз.

Суғориладиган деҳқончилик маданиятини ошириш, ғўза парваришидаги прогрессив технологияни ҳамма жойда жорий қилиш — пахтачиликни янада интенсивлашда, ҳосилдорликни ошириш ва пахта етиштиришни кўпайтиришда энг муҳим масалалардан биридир. Бу вазифани ҳал қилишда биз ерларнинг мелиоратив ҳолатини яхшилашга, ариқлардаги сувдан самарали фойдаланишга, ҳамма ишларни энг яхши муддатларда ўтказиб, сифатини кескин оширишга, уруғчиликни яхшилашга, далалардаги бегона ўтларга қарши курашга, ҳосилни зараркунандалар ва касалликлардан самарали ҳимоя қилишга ҳамда бошқа бир қанча муҳим агротехника усулларига алоҳида эътибор беряпмиз.

КПСС Марказий Комитети декабрь (1963 йил) Пленумининг қарорларида кўрсатиб ўтилганидек қишлоқ хўжалигини юксалтириш асосларининг асоси бўлган минерал ўғитлардан кенг фойдаланиш ва бу ўғитларни ўз ўрнида ишлатиш —интенсивлашнинг энг муҳим шартидир. Шу сабабдан биз пахта ҳосилдорлигини ошириш учун химиянинг қудратли кучидан тўлиқ фойдаланишни, илғор хўжаликларнинг тажрибасини кенг ёйиш орқали минерал ўғитлардан фойдаланиш натижасида энг кўп самара олишни ўз олдимизга вазифа қилиб қўймоқдамиз.

Пахтадан мўл ҳосил олиш минерал ўғитлар солиш нормасига ҳам бевосита боғлиқдир. Буни кўпгина хўжаликлар мисолида кўриш мумкин. Ана шу хўжаликларда ҳар гектарга 200 килограммдан кўпроқ азот солиниб, пахта ҳосилдорлиги гектар бошига 30-35 центнерга етказилди. Фарғона областидаги «Коммунизм» колхозида ҳар гектарга 200 килограмм азот солиниб, 32 центнердан, Хоразм областидаги «Ленинград» колхозида 215 килограмм азот солиниб, 36 центнердан ҳосил олинди, Сурхондарё областидаги «8 Март» колхозида гектарига 221 килограмм азот солинганида, ҳосил 39 центнерга етди.

Бутун Хоразм областини олиб кўрайлик. Бу область пахтачиликда юксак кўрсаткичларга эришганлиги учун 1963 йилда Ленин ордени билан тақдирланди. Областда ҳар гектар ерга солинган азот нормаси 1957 йилдаги 100 килограмм ўрнига 1963 йилда ўртача ҳисобда 212 килограммгача кўпайтирилиб, тегишли илғор агротехника ва мелиорация тадбирлари комплекси амалга оширилиши натижасида пахта ҳосилдорлиги сўнгги йилларда гектар бошига 8 центнер ошди. 1963 йилда областда ҳар гектаридан ўрта ҳисобда 31 центнердан пахта олинди. Бу— мамлакатимизда энг юқори ҳосилдир. **(Қарсаклар).**

Буларнинг ҳаммаси ўғит солишнинг ҳозирги амалдаги нормаларини қайтадан қараб чиқиш зарурлигини яққол кўрсатиб турибди. Республикага келтириладиган ўғитларни планлаштириш вақтида азот, фосфор, калий нисбатининг тўғри бўлишига риоя қилмоқ керак.

Суғориладиган деҳқончилик шароитида бошқа экинларга ҳам минерал ўғитлар солинса, ғоят самарали бўлади. Бироқ, биз дон, сабзавот ва ем-хашак экинларига солиш учун ҳали етарли миқдорда минерал ўғитлар олаётганимиз йўқ, бу эса суғориладиган ерларда ана шу экинлардан юқори ҳосил олиш учун жуда катта имкониятларимиздан тўлиқ фойдаланишимизга имкон бермаяпти.

Суғориладиган ерлардан рационал фойдаланиш — суғориладиган деҳқончиликни интенсивлашдаги энг муҳим масалалардан биридир. Республикадаги ер тузувчи органлар томонидан яқинда асбоблар ёрдами билан ўтказилган ўлчов бу ишда кўпгина хўжаликларда жиддий камчиликлар борлигини кўрсатди. Ҳозир биз ерларни ҳисобга олишда ва ерлардан фойдаланишда тартиб ўрнатишга, танлаб олинган экинларнинг нисбати энг кўп маҳсулот етиштиришни таъминлайдиган бўлишига ҳаракат қилмоқдамиз.

Никита Сергеевич Хрушчев Шимолий Кавказ қишлоқ хўжалик ходимларининг кенгашида сўзлаган нутқида суғориладиган ерлардан қониқарсиз фойдаланаётганлигимиз учун республикамизни ҳаққоний равишда танқид қилди ҳамда дон экинларидан муттасил ҳосил олиб туриш учун бизда ҳамма имкониятлар борлигини кўрсатиб ўтди. Биз ўртоқ Н. С. Хрушчев маслаҳатларига амал қилиб, суғориладиган ерларнинг ҳар бир гектаридан рационал фойдаланиш соҳасида амалий тадбирларни турмушга татбиқ қилмоқдамиз. Пахтачиликни бутун чоралар билан ривожлантириб, айни бир маҳалда дон етиштиришни кескин кўпайтириш учун республика колхоз ва совхозларида экин майдонлари структураси қайта қараб чиқилди.

Ҳақиқатан ҳам бизнинг шароитимизда катта-катта майдонларда йилига икки марта дон ҳосили олиш мумкин. Республикада биринчи марта суғориладиган ерлардан 120 минг гектарига кузда дон экилди. Шунингдек кўкламда 40 минг гектар ерга нўхат экиш мўлжалланмоқда. Ана шу экинларнинг ҳосили йиғиштириб олинганидан кейин иккинчи марта дон ҳосили етиштириш учун маккажўхори ва оқжўхори экилади. Худди шу мақсадда ёш боғлар ва бошқа дарахтзорларнинг қатор ораларидан ҳам кенг фойдаланилади. Сув кўпайиб бораётганлиги муносабати билан 1966—1970 йилларгача такрорий экинлар экиладиган майдонлар 400-450 минг гектаргача етказилади.

Ўзбекистон комсомоли бир йилда икки марта ҳосил етиштириш учун бошланган ажойиб ватанпарварлик ҳаракатининг ташаббускори бўлиб чиқди. Никита Сергеевич Хрушчевнинг табрикномасидан илҳомланиб, республика комсомоллари донни мўл қилиш учун кураш бошлаб юбордилар. Ҳозир комсомол-ёшлар 500 дан кўпроқ бригада тузиб, ҳар гектар ердан 100 центнер дон олишга бел боғладилар. **(Қарсаклар).**

Биз дон етиштиришни кўпайтириш соҳасидаги ишимизда шоли ҳосилдорлигини оширишга ва шолипояларни кенгайтиришга жуда муҳим ўрин бермоқдамиз. Республикада ҳозир ихтисослаштирилган тўққизта янги шоликор совхоз ташкил қилинди. Йирик шоликор хўжаликларни янада кўпроқ ташкил қилиш 1970 йилга бориб республикани мамлакатимизнинг энг йирик шоликор районларидан бирига айлантириш имконини беради.

Ирригацияни бутун чоралар билан ривожлантириш — республикада қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришини янада интенсивлашнинг асосларидан биридир. Ўрта Осиё шароитида ер билан сув бир-бирига чамбарчас боғланиб кетган. Партия Марказий Комитети ва Совет ҳукуматининг жуда катта ёрдами билан бизда ирригация соҳасида талайгина ишлар қилинди. Фақат 1963 йилда экин экиш учун 72 минг гектар янги ер ирригация жиҳатидан тахт қилиб қўйилди, 1964 йилда эса 100 минг гектар янги ер ўзлаштирилади.

Сув хўжалиги қурилиши, ерларни суғориш ва ўзлаштириш ишлари кўлами янада кенгайтирилади. Бу йил Жанубий Сурхон сув омбори қуриб бўлинади, Пачкамар сув омбори ва Чорвоқ гидроузели қурилиши кенг авж олдирилади, Аму—Бухоро каналини қуришдаги ишларнинг асосий ҳажми бажарилади, Тахиатош гидроузелини қуришга тайёргарлик ишлари бошлаб юборилади. 1965 йилда Каркидон сув омбори қуриб бўлиниши керак, Кампирравот сув омбори ва бошқа бир қанча йирик объектлар қурилишини тезлаштириш чоралари кўрилади. Буларнинг ҳаммаси 1970 йилгача Мирзачўлда 300 минг гектардан ортиқ, Қарши чўлида 200 минг гектар, Марказий Фарғонада, Сурхондарё областида, Амударёнинг этакларида 400 минг гектарга яқин ерни ўзлаштириш ҳамда республикада янги йирик пахтакор ва шоликор районлар барпо этиш имконини беради.

Шулар билан бир қаторда сув ресурсларини кўпайтириш, илгаридан суғориб келинаётган ерларнинг сув билан таъминланишини яхшилаш, мавжуд суғориш системаларини техника жиҳатидан такомиллаштириш соҳасида катта ишлар амалга оширилади.

Ирригацияни ривожлантириш мутахассис ирригаторлар ҳамда ирригация ва сув хўжалиги ишлари билан боғланган оммавий касблардаги кадрлар тайёрлашни анча кўпайтириш ҳамда яхшилашни талаб қилмоқда.

Ерларнинг мелиоратив ҳолатини яхшилаш биз учун ниҳоятда муҳим аҳамиятга эга бўлган вазифадир. Республикадаги суғориладиган ерларнинг ярми шўрҳок бўлиб, бу майдонларда тегишли мелиорация ишлари амалга оширилмаса, мўл ҳосил олиш қийин. Бироқ, ҳамма колхозлар ҳам ерлар мелиорациясини керакли ҳажмларда яхшилаб олиш имкониятига эга, деб бўлмайди. Натижада, ҳатто шундай ишларни амалга ошираётган хўжаликларда ҳам бу ишлар тегишинча самара бермаяпти. Коллектор ва зовур тармоқларини ягона план асосида тозалаш ва ремонт қилиш, бу ишни давлатга қарашли сув хўжалиги ташкилотлари зиммасига топшириш зарурат бўлиб етилди. Шундай қилинса, ана шу энг муҳим ишлар ҳамма хўжаликларда ўз вақтида ўтказиб туриладиди.

Ўртоқлар! Пахта далаларида ҳали кетмон ҳукмронлик қилиб турган, машаққатли қўл меҳнати устун даражада бўлган 1954 йилда Никита Сергеевич Хрушчев ғўза парваришини батамом механизациялаш вазифасини қўйди. Пахтачиликда техникани тараққий эттириш учун сабот-матонат билан олиб борилган курашнинг ўн йили ўтди ва ана шу вазифа муваффақиятли бажарилмоқда, деб бугун мана шу Пленумда ахборот бера оламиз.

Ўтган йиллар ичида пахтачиликда чинакам техника революцияси амалга оширилди. Кетмонга, машаққатли қўл меҳнатига кўз тиккан пахтачиликдаги эски агротехника ўтмиш бўлиб қолмоқда. Унинг ўрнини янги прогрессив агротехника эгаллади, бу агротехника фан ва илғор практика муваффақиятларини, совет кишисининг заковоти ва меҳнати билан яратилган химиявий воситалар ва машиналарни кенг жорий қилишга таянади. Улуғ рус халқи бошчилигида мамлакатимиздаги ҳамма халқларнинг қардошларча дўстлиги ва ўзаро ёрдами натижасида биз шундай ютуққа эришдик ва бунинг учун халқ бахт-саодати йўлидаги толмас курашчи Никита Сергеевич Хрушчев бошлиқ партия ленинчи Марказий Комитетидан беҳад миннатдормиз. **(Қарсаклар).**

Ҳозирги вақтда асосий майдонларга чигит квадрат-уялаб экилмоқда. Ҳар бир уяга белгиланган миқдорда чигит экиш усули тобора кенг жорий қилинмоқда. Пахтазорларнинг аксарият қисмидаги ғўзалар механизмлар билан икки томонлама парвариш қилинмоқда. Ғўзани машинада чеканка қилиш, кўракни машинада териб олиш кенг татбиқ этила бошлади. Пахта ҳосилининг деярли ҳаммаси қоп-қанорсиз ташилмоқда.

Ҳосилни машинада териш пахтачиликда техникани тараққий эттиришнинг асосий звеноси бўлиб келди ва шундай бўлиб қолмоқда. **1963 йил пахта теримини машиналаштиришда бурилиш йили бўлди.** Ўтган йили республикада қарийб 600 минг тонна пахта машиналарда терилди. Умуман совхозларда бутун ҳосилнинг 30 проценти машиналарда терилди.

Қўриқ ерларда ташкил қилинган Сирдарё областининг хўжаликлари техникани тараққий эттириш учун курашда катта ғалабага эришдилар. Бу областда машинада пахта териш салмоғи деярли 40 процентга етказилди.

Республикада комплекс механизациялашган бригадалардан комплекс механизациялашган колхозлар, совхозлар, ишлаб чиқариш бошқармаларига ўтиш ҳаракати кенг қулоч ёзди. Андижон областидаги Қўрғонтепа ишлаб чиқариш бошқармасини бунга мисол қилиб кўрсатиш мумкин. Бошқарма 1963 йилда 32 минг тоннадан кўпроқ пахтани ёки бутун ҳосилнинг қарийб ярмини машиналарда териб олди. Ана шу бошқарма пахтакорлари 1964 йилда ҳосилнинг 65 процентини, 1965 йилда 80 процентгача ҳосилни машиналарда териб олишга ҳамда пахта теримини комплекс механизациялашни 1966 йилда асосан тугаллашга қарор қилдилар. Пахта териш техникасидан ёппасига фойдаланиш ана шу бошқарманинг колхоз ва совхозларига 1964 йилда қўлда терганга нисбатан қарийб 700 минг сўмни ва 600 минг иш кунини тежаб қолиш имконини беради. Пахтани машинада теришнинг фойдаси ана шундай!

Ўзбекистондаги партия, совет ва қишлоқ хўжалик органлари, барча меҳнаткашлар яқин 5 йил мобайнида пахтани асосан машинада теришга кўчишга ўз куч-қувватларини сарфламоқдалар.

Дефолиация, яъни терим олдидан ғўза баргларини тўктириш пахтани машинада теришни муваффақиятли ўтказишнинг энг муҳим шартларидан биридир. Лекин ҳозир шу тадбирни амалга ошириш табиат инжиқликларига қараб қолган. Сентябрь ойида ақалли сал совуқ тушса, кифоя, шу билан асосий доривор цианамид кальцийнинг таъсири камайиб кетади. Ваҳолонки энг таъсирчан дефолиант ва десикантларни кўплаб ишлаб чиқариш пайсалга солиб келинмоқда.

СССР Госплани, Химия саноати давлат комитети ва СССР Халқ хўжалиги кенгаши пахтачиликни таъсирчан дефолиантлар ва десикантлар билан тезроқ таъминлаш масалаларини қараб чиқишлари ва ҳал қилишлари керак.

Машина теримига тўла равишда кенг йўл очиб қўймоқ учун машинада терилган пахтанинг ҳозир амалда бўлган стандартини тезроқ қайта қараб чиқиш лозим. Маълумки, бу стандарт пахта қўлда териб берилган шароитларга мослаштириб белгиланган. Ҳозир асли да бу стандарт пахта териш машиналаридан янада кенг фойдаланишга тўғаноқ бўлиб қолди. Ҳосилни машинада теришга ёппасига кўчишдан колхоз ва совхозларнинг иқтисодий манфаатдорлигини оширмоқ учун, бизнинг фикримизча, пахта териш машиналарида терилган ҳамма пахтани биринчи сортга қабул қилиб, унга мавжуд биринчи сорт учун белгиланган нарх асосида пул тўлаш керак.

Ҳозирги вақтда терим ишларини машиналаштириш даражаси билан тайёрлов шохобчасини техника билан қуроллантириш даражаси ўртасида катта тафовут вужудга келди. Комплекс механизациялаш манфаатларини кўзлаб, пахта тайёрлаш пунктларини техника билан қуроллантиришга зўр бериш керак.

Пахтачилик учун чиқарилган машиналар комплексида ҳали анчагина нуқсонлар бор. Бир қанча сермеҳнат ишлар, айниқса тупроқни текислаш ва экиш олдидан ишлаш, экишгача бўлган даврда ерга ўғит солиш, бегона ўтлар илдизини сидириб олиб ташлаш, суғориш, хўжаликлар ичидаги ариқларни тозалаш ва шу каби бошқа ишлар дуруст механизациялаштирилмаган. Ишлаб чиқаришдаги айрим ишлар бир қарашда кўзга иккинчи даражали бўлиб кўринса ҳам, механизмларнинг йўқлиги орқасида пахтачиликни комплекс механизациялашнинг белига тепмоқда.

Масалан, терим машиналари ўтгандан кейин ерга тўкилган пахтани теришни олайлик. Бу пахта ҳозирча фақат қўлда териб олиниб, бутун машина теримига нисбатан шу ишнинг ўзига бир неча баравар кўп ишчи кучи сарфланмоқда. Натижада машина теримининг иқтисодий самараси кескин камайиб, далаларни ғўзапоядан бўшатиш кечга сурилиб кетмоқда ва ҳосил нест-нобуд бўлмоқда. Ҳозир конструкторлар махсус подборщчик ярaтдилар, лекин бу машиналарни кўплаб чиқариш кечга суриб юборилмоқда. 1964 йилда бор-йўғи 100 дона подборщчик тайёрлаш мўлжаллаб қўйилибди. Кўрак териш машиналари ва бошқа кўпгина машиналарни ишлаб чиқариш ҳам етарли даражада авж олдирилмаяпти.

Колхоз ва совхозлар машиналарнинг шундай системасини кутмоқдаларки, бунинг натижасида бир майдонга экин экган одамларнинг ўзи четдан ишчи кучи чақирмасдан, механизмлар ёрдами билан ана шу экинни парвариш қиладиган ва ҳосилни териб оладиган бўлсинлар. Бутуниттифоқ «Союзсельхозтехника» бирлашмаси ва СССР Халқ хўжалиги кенгаши бу муҳим масалани ҳал қилиш билан астойдил шуғулланишлари лозим.

Гербицидлардан кенг фойдаланиш пахтачиликни комплекс механизациялашни ниҳоясига етказишда алоҳида аҳамиятга эга бўлиб бормоқда. Далаларни ўт босиб кетганлиги ҳосилдорликни оширишга тўсқинлик қилмоқда, пахта териш машиналарининг ишини қийинлаштириб қўймоқда. Шунга қарамай, республикадаги пахтакор хўжаликлар гербицидлар олаётгани йўқ. Бу жуда муҳим масалани ҳал қилишда химиклардан катта ёрдам кутаяпмиз.

Ўртоқлар! Қолоқ колхоз ва совхозларни илғорлар даражасига кўтариш ҳали ҳам қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштиришни кўпайтиришда энг муҳим резерв бўлиб қолмоқда. Республикадаги партия, совет ва қишлоқ хўжалик органлари ўртоқ Н. С. Хрушчевнинг КПСС Марказий Комитети Президиумига хатида баён қилинган кўрсатмаларини амалга ошириб, ўтган йили қолоқ колхоз ва совхозларни ташкилий-хўжалик жиҳатдан мустаҳкамлаш йўлида бир талай иш қилдилар. Асосий эътибор хўжаликларни раҳбар, мутахассис кадрлар, бўлим бошқарувчилари, ферма мудирлари, ишлаб чиқариш бригадаларининг бошлиқлари билан мустаҳкамлашга қаратилди. Илғор хўжаликлардаги раҳбарлар ва мутахассисларнинг қолоқ хўжаликларга ўтиб ишлаш ҳаракати кенг қулоч ёзди. Натижада ўтган йили 296 та қолоқ пахтакор колхоз ва совхоздан 257 таси пахта ҳосилдорлигини анча оширди. Ўтган йили қолоқ хўжаликлар пахта етиштиришни 193 минг тонна ёки 27 процент кўпайтирди.

Республика совхозлари кўп йиллар мобайнида биринчи марта хўжалик йилини фойда олиш билан якунлади. Совхозларда пахта ҳосилдорлиги бир йилда гектар бошига 3,8 центнер ошди.

Бироқ, қолоқ хўжаликларни кўтариш соҳасида қилинган ҳамма ишлар ҳали мутлақо етарли эмас. Шу сабабдан, бу ишни бундан кейин ҳам ҳар тарафлама кучайтириш бизнинг энг муҳим вазифамиз бўлиб қола беради.

Жамоат чорвачилигини ривожлантиришда кўпгина колхоз ва совхозларда йўл қўйилган қолоқликни тугатиш юзасидан ҳам биз анчагина ишлар қилишимиз лозим. Бу йил қиш биз учун одатдан ташқари қаттиқ келди. Ҳозирги вақтда республика чорвадорлари қиш вужудга келтирган қийинчиликларни енгиб, қишловни омон-эсон тугаллаш учун ҳамма чораларни кўрмоқдалар. Улар чорва моллар туёғини тўла сақлаб қолишга, унинг маҳсулдорлигини камайтирмасликка ҳаракат қилмоқдалар. Биз ем-хашак базасини мустаҳкамлаш, ем-хашак экинлари ҳосилдорлигини ошириш, фермалардаги сермеҳнат ишларни механизациялаш чораларини кўрмоқдамиз.

Республикада пахтачиликни ва қишлоқ хўжалигининг бошқа тармоқларини ривожлантиришда олимларнинг каттагина хизмати бор. Лекин ҳозир илм-фаннинг роли анча ошмоғи керак. Қишлоқ хўжалигини интенсивлаш вазифаларини муваффақиятли ҳал этиш учун илмий тадқиқот муассасаларидан кенг химиялаштириш ва механизациялашга асосланган агротехника тадбирлари комплексини тезроқ ишлаб бериш талаб қилинмоқда. Олимлар пахтанинг янги навларини етиштиришлари, пахтачиликни комплекс механизациялаш учун янги машиналар яратишлари, далаларни ўт босишига қарши, ўсимликларнинг зараркунандалари ва касалликларига қарши курашда фойдаланиладиган таъсирчан воситаларни қидириб топишлари ҳамда бошқа шу каби кўпгина муҳим проблемаларни ҳал қилиб беришлари керак.

Ҳозирги вақтда қишлоқ хўжалигидаги илмий муассасаларга ягона методик раҳбарлик йўқ. Бизнинг фикримизча, бу нарса ана шу муассасалар ишига салбий таъсир қилмоқда.

Пахтачилик профилидаги институтларгина эмас, балки қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришининг бошқа тармоқлари билан шуғулланадиган институтлар ҳам Пахтачилик давлат комитети қарамоғига бериб қўйилган. Бир қанча илмий муассасалар республика Қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштириш ва тайёрлаш министрлигининг қарамоғида туради. Лекин Пахтачилик давлат комитетига топширилган асосий институтлар ана шу муассасаларда ҳал этилаётган механизациялаш, экономика, ўсимликларни ҳимоя қилиш ва бошқа масалаларни координациялаштириб ва уларга методик раҳбарлик қилиб турмаяпти.

В. И. Ленин номли Бутуниттифоқ қишлоқ хўжалик фанлари академияси қишлоқ хўжалигидаги етакчи илмий кучларни тўплаб олган, лекин академия аслида пахтакор республикалардан ажралиб қолди ҳамда илмий муассасалари бошқармаларга тарқалиб кетганлиги орқасида уларнинг фаолиятига тегишли методик раҳбарлик қилишга амалда ожиз бўлиб қолди. Шу сабабдан қишлоқ хўжалигидаги ҳамма илмий муассасаларнинг ишига ягона раҳбарликни йўлга қўйиш мақсадида биз В. И. Ленин номли Бутуниттифоқ қишлоқ хўжалик фанлари академиясининг Ўрта Осиё филиалини ташкил этишни мақсадга мувофиқ, деб ҳисоблар эдик, бу филиал Ўрта Осиё республикаларидаги ҳамма қишлоқ хўжалик илмий тадқиқот муассасаларига бошчилик қилиши ва уларнинг ишини координациялаштириб туриши мумкин эди.

Ўртоқлар! Республикада қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришини интенсивлаш юзасидан белгиланган тадбирларнинг амалга оширилиши пахта ва бошқа қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштиришни янада анча кўпайтиришни таъминлайди.

Республика колхоз ва совхозлари 1964 йилдаёқ 3 миллион 600 минг тонна пахта етиштириб давлатга топшириш, 1970 йилга борганда эса пахта етиштиришни 4 миллион 100 минг тонна—4 миллион 300 минг тоннага етказиш мажбуриятини олдилар.

Шунингдек, бу йил дон етиштиришни 115 миллион пудгача кўпайтириш, 1970 йилга бориб дон етиштиришни 350-400 миллион пудга, шу жумладан шоли етиштиришни 100 миллион пудга етказиш мўлжалланмоқда. 1964 йилда республика ғаллакорлари Ватанга 35-40 миллион пуд дон сотиш мажбуриятини олдилар. Пилла, сабзавот, мева, чорва маҳсулотлари етиштиришни кўпайтириш юзасидан янги юксак марралар белгиланди.

Ҳозир Ўзбекистон қишлоқ хўжалик меҳнаткашлари кўкламги экиш тараддудини тезроқ тугаллашга ҳаракат қилмоқдалар. Улар 1963 йилда эришилган ютуқларни мустаҳкамлаб, экишни энг яхши агротехника муддатларида ўтказишга ҳамда бу билан пахта ва бошқа қишлоқ хўжалик экинларидан мўл ва эртапишар ҳосил олиш учун мустаҳкам замин яратишга қаттиқ бел боғладилар.

Ўртоқлар! Ўзбекистон республикаси, Ўзбекистон Компартияси бу йил ўзининг қирқ йиллик юбилейини нишонлайди. Республика меҳнаткашлари мана шу шонли йилни меҳнат зафарлари билан нишонлаш, Ўзбекистон экономикаси ва маданиятини юксалтиришда янги ютуқларга эришиб, партиямиз Марказий Комитетини, Совет ҳукуматини, бутун совет халқини хурсанд қилиш учун бутун куч-қувватларини сарфламоқдалар.

Республика қишлоқ хўжалик меҳнаткашлари қишлоқ хўжалигини юксалтириш юзасидан партия қўйган вазифаларни муваффақиятли ҳал қилиш учун партия ташкилоти раҳбарлигида ҳамма чораларни кўрадилар ва бу билан мамлакатимизда коммунизм қурилишига муносиб ҳисса қўшадилар, деб ушбу Пленумни, КПСС Марказий Комитети Президиумини ва шахсан Сизни, азиз Никита Сергеевич, ишонтиришга рухсат бергайсиз. **(Қарсаклар).**

УЛКАН ЗАФАРЛАР САРИ!

Ватанимизнинг пойтахти — Москвада КПСС Марказий Комитетининг февраль Пленуми ўз ишини бошлади. Пленум ўғитлардан кенг фойдаланиш, суғориш ишларини ривожлантириш, комплекс механизациялаш ҳамда фан ютуқларини ва илғор тажрибани жорий қилиш асосида қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришини интенсивлаш тўғрисидаги масалани муҳокама қилмоқда. Бу, совет халқи ҳаётида катта, унутилмас воқеадир. Умумхалқ кўтаринкилиги катта куч билан намоён бўлган ҳозирги шароитда биз, Ўзбекистон паррандачилари республика семинар-кенгашига тўплангандик ва КПСС Марказий Комитети декабрь Пленумининг паррандачиликда химияни қўлланиш ҳақидаги қарорини муҳокама қилиб, 1964 йилги ўз марраларимизни белгилаб олдик.

Ўтган йили паррандачилик фабрикалари ва инкубатория-паррандачилик республика тресги системасининг паррандачилари яхши меҳнат қилдилар. Умуман трест бўйича 13563 минг дона тухум етиштирилди, давлатга 5834 центнер парранда гўшти сотилди, 9072 мингта жўжа очирилди, 1962 йилдагига нисбатан 385 мингта кўп жўжа очирилди. Ҳар бир товуқдан 115 донадан тухум олинди.

Тошкент, Қорасув, Самарқанд паррандачилик фабрикалари, Андижон, Янгийўл, Наманган инкубатория-паррандачилик станциялари хўжалик-молия йилини зарар кўрмаган ҳолда якунладилар; Бухоро паррандачилик фабрикаси йилни фойда кўрган ҳолда якунлаган бўлса ҳам, бироқ тухум етиштириш ва жўжа очириш планини бажармади; Гулистондаги наслли паррандачилик совхози тухум, гўшт етиштириш ва жўжа очириш планларини яхши адо этди. Бироқ бу ерда қишлоқ хўжалик экинларидан кам ҳосил олинганлиги туфайли ўтган йили зарар кўрилди.

Айрим корхоналар планни бажармадилар ва давлатдан қарздор бўлиб қолдилар.

Қарши, Урганч, Каттақўрғон инкубатория-паррандачилик станциялари зарар кўрдилар. Ғаллаорол паррандачилик фабрикаси йилни жуда ёмон кўрсатгич ва зарар кўрган ҳолда якунлади, Нукус ва Шаҳрисабз инкубатория-паррандачилик станциялари эса тухум етиштириш ва фойда олиш планларини бажарган бўлса ҳам, бироқ жўжа очириш планини бажармади.

Қолоқ хўжаликларнинг ишини бу хилда анализ қилиш йўл қўйилган хато ва камчиликларни очиб ташлаш, паррандачилик маҳсулотлари етиштиришни кўпайтириш резервларини аниқлаш имконини берди. Янги 1964 йил маҳсулдорликни ва паррандачилик корхоналарининг рентабеллигини кескин равишда кўтариш томон тубдан ўзгариш ясаш йили бўлмоғи керак.

Бунинг учун тинмай, кучғайрат сарфлаб ишлаймиз.

Бу йил биз тухумнинг ялпи миқдорини 1963 йилдагига нисбатан икки баравар кўпайтирамиз ва 26 миллион дона тухум етиштирамиз. Давлатга ўтган йилдагига нисбатан икки баравар кўп гўшт сотилади, 900 тонна парранда ҳамда 350 тонна мол ва чўчқа гўшти сотилади.

Шунингдек, 1500 тонна сут, 1400 тонна сабзавот, 700 тонна картошка, 35 тонна мева, 600 тонна узум етиштирилади ва давлатга 1100 тонна сут сотилади, 9 миллионта жўжа очирилади. Давлатга тухум, гўшт, сут, сабзавот ва картошка сотиш планларини 7 ноябргача, барча турдаги маҳсулот етиштириш планларини эса 20 декабргача бажариш мажбуриятини оламиз.

Паррандачилик ва чорвачилик соҳасидаги кўрсаткичларни кескин яхшилаймиз. Ҳар бир сигирдан ўртача ҳисобда 2200 литрдан сут соғиб олишга эришамиз. Ҳар бир товуқдан 120 донадан тухум оламиз. Умуман трест бўйича барча ёшдаги паррандаларни сақлаб қолишни 1963 йилдагига нисбатан 10 процент оширамиз. Кузда ва эрта баҳорда очирилган жўжалар ҳисобига товуқ ва ўрдаклар сонини тўлдирамиз. Жўжаларни колхоз ҳамда совхозларга ўз вақтида ва нобуд қилмасдан етказиб берамиз. Паррандалар, озуқа, маблағлар ва бошқа қимматга эга бўлган товар-материалларнинг сақланиши учун жавобгарликни кучайтирамиз. Маҳсулот бирлигининг таннархини 5 процент камайтирамиз.

ПАРРАНДАЧИЛИК ФАБРИКАЛАРИ ВА ИНКУБАТОРИЯ-ПАРРАНДАЧИЛИК СТАНЦИЯЛАРИ РЕСПУБЛИКА ТРЕСТИГА ҚАРАШЛИ КОРХОНАЛАРНИНГ ИШЧИЛАРИ, ИНЖЕНЕР-ТЕХНИК ХОДИМЛАРИ ВА ХИЗМАТЧИЛАРИНИНГ 1964 ЙИЛ УЧУН ОЛГАН СОЦИАЛИСТИК МАЖБУРИЯТЛАРИ

Биз бу вазифаларни муваффақиятли бажариш учун барча қишлоқ хўжалик экинларининг ҳосилдорлигини кескин ошириш зарур эканлигини яхши тушунамиз. Шу мақсадда барча турдаги чорва моллари ва паррандалар учун мустаҳкам озуқа базаси вужудга келтирилади. Силос учун экилган маккажўхорининг гектаридан 400—500 центнердан кўкпоя ва дон учун экилган маккажўхорининг гектаридан 35—40 центнердан дон олишни мўлжалламоқдамиз.

Қолоқ корхоналар, фермалар, цехлар ва бригадаларни илғорлар қаторига етказиб олиш маҳсулот етиштиришни кўпайтиришнинг асосий резервидир. Қабул қилинаётган социалистик мажбуриятлар бажарилиши мумкин эканлигини илғор хўжаликларнинг тажрибаси ва ишлаб чиқариш новаторлари эришган муваффақиятлар исботламоқда.

Биз 1964 йили 3688 минг сўмдан иборат капитал маблағ сарфлаш планини халқ хўжалик планида белгиланган муддатларда бажариш мажбуриятини оламиз.

Корхоналар бўйича қуйидаги мажбуриятларни оламиз:

Тошкент паррандачилик фабрикасида 6500 минг дона тухум олиш, 1800 центнер парранда гўшти сотиш, 915 мингта жўжа очириш, ҳар бир товуқдан 120 донадан тухум олиш, паррандалар сонини сақлаб қолишни 1963 йилдагига нисбатан 10 процент кўпайтириш.

Қорасув паррандачилик фабрикасида 5 миллион дона тухум олиш, 1200 центнер парранда гўшти сотиш, 860 мингта жўжа очириш, ҳар бир товуқдан 120 донадан тухум олиш, паррандалар сонини сақлаб қолишни 1963 йилдагига нисбатан 5 процент ва тухумдан очириладиган жўжалар сонини 2 процент ошириш.

Бухоро паррандачилик фабрикасида 3300 минг дона тухум олиш, 1000 центнер парранда гўшти сотиш, 740 мингта жўжа очириш, ҳар бир товуқдан 120 донадан тухум олиш, паррандаларнинг сонини сақлаб қолишни 1963 йилдагига нисбатан 10 процент ва тухумдан очириладиган жўжалар сонини 2 процент ошириш.

Фарғона паррандачилик фабрикасида 1600 минг дона тухум олиш, 500 центнер парранда гўшти сотиш, 610 мингта жўжа очириш, ҳар бир товуқдан 115 донадан тухум олиш, паррандаларнинг сонини сақлаб қолишни 1963 йилдагига нисбатан 10 процент, ва тухумдан очириладиган жўжалар сонини 2 процент ошириш.

Самарқанд паррандачилик фабрикасида 2 миллион дона тухум олиш, 700 центнер парранда гўшти сотиш, 550 мингта жўжа очириш, ҳар бир товуқдан 120 донадан тухум олиш, паррандалар сонини сақлаб қолишни 1963 йилдагига нисбатан 10 процент ва тухумдан очириладиган жўжалар сонини 2 процент ошириш.

Ғаллаорол паррандачилик фабрикасида 1600 минг дона тухум олиш, 600 центнер парранда гўшти сотиш, 800 мингта жўжа очириш, ҳар бир товуқдан 120 донадан тухум олиш, паррандалар сонини сақлаб қолишни 1963 йилдагига нисбатан 20 процент ва тухумдан очириладиган жўжалар сонини 2 процент ошириш.

Гулистон наслли паррандачилик совхозида 4250 минг дона тухум олиш, 1500 центнер парранда гўшти сотиш, 700 мингта жўжа очириш, ҳар бир товуқдан 125 донадан тухум олиш, паррандалар сонини сақлаб қолишни 1963 йилдагига нисбатан 5 процент ва тухумдан очириладиган жўжалар сонини 2 процент ошириш.

«Ўртасарой» совхозида 230 тонна мол ва чўчқа гўшти сотиш, давлатга 600 тонна сут топшириш.

«Химик» совхозида 120 тонна мол ва чўчқа гўшти сотиш давлатга 500 тонна сут топшириш, 650 тонна картошка етиштириш ва 1200 тонна сабзавот сотиш.

Янгийўл инкубатория-паррандачилик станциясида 200 центнер парранда гўшти сотиш, 655 мингта жўжа очириш, паррандалар сонини сақлаб қолишни 1963 йилдагига нисбатан 8 процент ва тухумдан очириладиган жўжалар сонини 2 процент ошириш.

Андижон инкубатория-паррандачилик станциясида 250 центнер парранда гўшти сотиш, 500 мингта жўжа очириш, паррандалар сонини сақлаб қолишни 1963 йилдагига нисбатан 10 процент ва тухумдан очириладиган жўжалар сонини 2 процент ошириш.

Наманган инкубатория-паррандачилик станциясида 350 минг дона тухум олиш, 250 центнер парранда гўшти сотиш, 440 мингта жўжа очириш, ҳар бир товуқдан 120 донадан тухум олиш, паррандалар сонини сақлаб қолишни 1963 йилдагига нисбатан 10 процент ва тухумдан очириладиган жўжалар сонини 2 процент ошириш.

Каттақўрғон инкубатория-паррандачилик станциясида 350 минг дона тухум олиш, 160 центнер парранда гўшти сотиш, 325 мингта жўжа очириш, ҳар бир товуқдан 115 донадан тухум олиш, паррандалар сонини сақлаб қолишни 1963 йилдагига нисбатан 10 процент ва тухумдан очириладиган жўжалар сонини 2 процент ошириш.

Шаҳрисабз инкубатория-паррандачилик станциясида 350 минг дона тухум олиш, 100 центнер парранда гўшти сотиш, 400 мингта жўжа очириш, ҳар бир товуқдан 115 донадан тухум олиш, паррандалар сонини сақлаб қолишни 1963 йилдагига нисбатан 10 процент ва тухумдан очириладиган жўжалар сонини 2 процент ошириш.

Шўрчи инкубатория-паррандачилик станциясида 200 центнер парранда гўшти сотиш, 425 мингта жўжа очириш, паррандалар сонини сақлаб қолишни 1963 йилдагига нисбатан 10 процент ва тухумдан очириладиган жўжалар сонини 2 процент ошириш.

Қарши инкубатория-паррандачилик станциясида 160 центнер парранда гўшти сотиш, 320 мингта жўжа очириш, паррандалар сонини сақлаб қолишни 1963 йилдагига нисбатан 10 процент ва тухумдан очириладиган жўжалар сонини 2 процент ошириш.

Урганч инкубатория-паррандачилик станциясида 300 минг дона тухум олиш, 150 центнер парранда гўшти сотиш, 320 мингта ўрдак очириш, ҳар бир ўрдакдан 75 донадан тухум олиш, паррандаларнинг сонини сақлаб қолишни 1963 йилдагига нисбатан 10 процент ва тухумдан очириладиган ўрдаклар сонини 2 процент кўпайтириш.

Нукус инкубатория-паррандачилик станциясида 400 минг дона тухум олиш, 150 центнер парранда гўшти сотиш, 370 мингта жўжа очириш, ҳар бир товуқдан 120 донадан тухум олиш, паррандалар сонини сақлаб қолишни 1963 йилдагига нисбатан 10 процент ва тухумдан очириладиган жўжалар сонини 2 процент ошириш.

Республика паррандачилари олинган социалистик мажбуриятларни бажариш учун бутун куч-ғайратларини сарфлайдилар. Ўзбекистон ССР ва Ўзбекистон Компартиясининг 40 йиллигини меҳнат совғалари тайёрлаган ҳолда кутиб олайлик.

СОЦИАЛИСТИК МАЖБУРИЯТЛАР РЕСПУБЛИКА ПАРРАНДАЧИЛАРИНИНГ СЕМИНАР-КЕНГАШИДА МУҲОКАМА ЭТИЛИБ, ҚАБУЛ ҚИЛИНГАН.

Реклама ва эълонлар

ТЕЛЕВИДЕНИЕ

14 ФЕВРАЛДА

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

Ўзбек тилида: 18.00 — **Жисмларнинг суюқликда сузиши** («Мактабга ёрдам» циклидан).

Рус тилида: 18.15 — **Шоир Фурқат** (ёшлар учун), 18.55 — **Телевизион янгиликлар**, 19.15 — **Фрунзе ҳақида ҳикоя** (илмий-оммабоп фильм), 19.35 — **Ленин мукофоти номзодлари. Николай Черкасов** («Севимли киноартистлар» циклидан), 20.55 — **Сиз бунга бефарқ қараманг.**

21.15 — **Эшиттиришлар программаси.**

Ўзбек тилида: 21.20 — **Телевизион янгиликлар**, 21.40 — **Партия қарорлари бизни руҳлантиради** (қишлоқ хўжалик ходимлари учун), 22.00 — **Осмонни забт этганлар** (бадиий фильм).

ИККИНЧИ ПРОГРАММА

18.00 дан — **Фрунзе телестудияси эшиттиришлари.**

ТЕАТР

НАВОИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА — 15/II да **Трубадур.**

ҲАМЗА НОМЛИ ТЕАТРДА — 14/II да **Биринчи муҳаббат**, 15/II да **Қонли сароб.**

КИНО

Кичик сеҳргар — «ВАТАН», НАВОИЙ номли (кундуз ва кечқурун).

Қийшиқ ойналар қироллиги — «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ», «ЎЗБЕКИСТОН» (кундуз ва кечқурун).

Уч мушкетёр (1 ва 2-серия) — «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ» (кундуз соат 4 ва кеч 9 да).

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ЦИРКИДА

14, 15, 16, 17 февралда

„Йиртқич ҳайвонлар"

АТТРАКЦИОНИ.

Ўргатувчи

ВАЛЬТЕР ЗАПАШНИЙНИНГ ХАЙРЛАШУВ ГАСТРОЛЛАРИ.

Томошалар кеч соат 8 да бошланади. Билетлар сотилмоқда.

НАВОИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА
14 ФЕВРАЛДА

САНЪАТ УСТАЛАРИ

КОНЦЕРТИ

Концертда: СССР халқ артистлари **Ҳалима Носирова, Галия Измайлова, Саодат Қобилова**, Ўзбекистон ССР халқ артистлари **Карим Зокиров, Саттор Ярашев**, Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган артистлар **Михаил Давидов, Жамол Низомхўжаев, Клара Юсупова, Гулнора Маваева, Ҳалима Комилова**, солист **Эргаш Йўлдошев** ва халқ чолғу ансамбли қатнашади.

Концерт кеч соат 8 да бошланади. Билетлар сотилмоқда.

ЭСТРАДА ТЕАТРИДА

18, 19, 20, 21 февралда

УЗБЕК ДАВЛАТ ФИЛАРМОНИЯСИ ВА ЭСТРАДА СОЛИСТЛАРИНИНГ

КОНЦЕРТЛАРИ

Концертда: Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган артистлар **Коммуна Исмоилова, Қундуз Миркаримова, Эргашхон Мирмаҳмудова, Убайдулла Мадраҳимов, Муҳаммаджон Мирзаев**, солистлардан **Жуманазар Бекжонов, Саида Толибохунова, Собир Маҳкамов** ва ўзбек халқ чолғу ансамбли қатнашади.

1964 йил 26 февраль кундуз соат 2 да, Ўзбекистон ССР Фанлар академияси физика-математика фанлари бўлимининг бирлашган илмий совети мажлисида (Обсерватория кўчаси, 85-уй, Физика-техника институтининг конференц-зали) қуйидагилар физика-математика фанлари кандидати деган илмий даражани олиш учун

диссертация ёқлайдилар

А. Е. Кив: «Қаттиқ жисмларнинг радиацион бузилиш назариясига доир» деган темада.

А. Я. Темкин: «Ионизация нурлари майдонида химия реакцияларининг тезлик назариясига доир баъзи масалалар» деган темада.

Диссертациялар билан Фанлар академияси кутубхонасида танишиш мумкин (А. Тўқаев кўчаси, 1-уй).

Тошкент шаҳар, Красноармейская кўчаси, 10-уй, 6-квартирада турувчи **Беньямин Яковлевич Дульфаннинг** Новосибирск шаҳар, Дзержинский кўчаси, 84-уй, 100-квартирада турувчи Нина Борисовна Дульфандан ажралиш ҳақидаги иши Тошкент шаҳар, Киров район халқ судида кўрилади.

Республика илмий-атеизм уйи доим томошабинлар билан гавжум бўлади. Улар бу ерда оламнинг тузилиши, ислом динининг келиб чиқиши ва синфий моҳияти каби кўпчиликни қизиқтирган масалалар билан танишадилар.

Суратда: атеизм уйининг илмий ходими С. Л. Рожковская космосни ўзлаштиришга бағишлаб ташкил этилган стенд ёнида суҳбат ўтказмоқда.

М. Комлев фотоси.

ХАЛҚ УНИВЕРСИТЕТИ

Оққўрғон район маданият уйида бошқарма медицина ходимлари ва бошқарма маданият бўлими ходимлари ташаббуси билан икки йилга мўлжалланган халқ соғлигини сақлаш университети иш бошлади.

Университетнинг биринчи машғулотида бошқарма санитария-даволаш бирлашмасининг бош врачи Б. Сайдалимов, врач С. Баҳромов ўртоқлар «Совет медицинасининг муваффақиятлари» ҳақида лекция ўқидилар.

Университет тингловчилари залда ташкил қилинган виставкани зўр қизиқиш билан кўрдилар, илмий-оммабоп кинофильм томоша қилдилар.

К. СОДИҚОВ.

ЖУРНАЛХОНЛАР КОНФЕРЕНЦИЯСИ

«Ўзбекистон хотин-қизлари» журнали редакцияси ўз журналхонлари билан тез-тез учрашиб, конференция ва учрашувлар ўтказаяпти.

Шундай конференциялардан бири яқинда Тошкент медицина институтида бўлиб ўтди. КПСС тарихи ўқитувчиси Ф. Азизхўжаева конференцияни очиб, журнал редакторининг ўринбосари Х. Аҳроровага сўз беради. Ўртоқ Аҳророва журналхонларга редакция ижодий коллективининг иши ва келгусидаги режалари ҳақида гапириб берди. Шундан кейин, ўзининг ҳикоялари билан журнал ўқувчиларига танилиб қолган врач Ҳабиба Зияхонова ижодий планлари тўғрисида гапирди. Журнал саҳифаларида қатнашиб турадиган ёш шоираларнинг ўқиб берган шеърлари ҳаммада завқли таассурот қолдирди.

Шундан сўнг журналхонлардан М. Султонова, Б. Маҳмудова, С. Қодирова, Т. Ҳамроева ва бошқалар сўзга чиқиб, журналнинг тематикаси, унда ёритиладиган материалларнинг сифати ва мазмуни тўғрисида ўз фикр-мулоҳазаларини айтдилар. Жумладан, улар журнал саҳифаларида ёшлар ҳаёти темасига, одоб-ахлоқ, хотин-қизлар маданияти, эскилик сарқитларига қарши кураш каби масалаларга кўпроқ эътибор бериш лозим, деган истак билдирдилар.

Ҳ. НАЖМИДДИНОВ.

ЎҚУВЧИЛАР МЕҲНАТИ — МАКТАБ ЗИЙНАТИ

«Инсон ерга ҳусн беради. Ер юзидаги гўзал нарсаларнинг ҳаммаси меҳнаткашларнинг қўли билан яратилган. Ерга, ғаллакорнинг меҳнатига меҳр-муҳаббат — инсоннинг ажойиб хислатидир. Ерга меҳр қўйинглар, унинг шуҳратини оширинглар. Жамият бахт-саодати йўлида қилинаётган меҳнат энг яхши тарбиячи эканини эсда тутингиз». Ўртоқ Н. С. Хрушчев ўқувчилар ишлаб чиқариш бригадалари вакилларининг Бутуниттифоқ слётига юборган табрик хатида ана шундай деган эди.

Ўқувчилар ишлаб чиқариш бригадалари вакиллари слёти ўтказилганлигига бир йил бўлди. Ана шу давр ичида меҳнатсевар ўқувчилар анчагина ибратли ишларни амалга оширдилар. Областимиз мактаблари ўқувчилар ишлаб чиқариш бригадаларининг ҳам ютуқлари чакки эмас. Тошкент қишлоқ область мактаблари ишлаб чиқариш бригадаларининг яқинда Тошкентда бўлиб ўтган навбатдаги III слётида ана шулар ҳақида гапирилди.

Ўқувчиларнинг ишлаб чиқариш бригадалари фаолияти ҳақида Тошкент қишлоқ область комсомол комитетининг секретари Л. Ларина доклад қилди.

Ҳозир областда 140 ўқувчилар бригадаси ишлаб турибди. Шу бригадалардан 77 таси бевосита пахтачилик билан шуғулланмоқда. Меҳнатсевар ўқувчилар ихтиёрига 2780 гектарга яқин ер бириктириб қўйилган.

Йилдан-йилга мўл ҳосил етиштириб, эл ҳурматини қозонаётган бригадалар сони ортиб бораяпти. Янгийўлдаги 14-мактаб ўқувчилар бригадаси ўтган йили ҳар гектар ердан 40 центнердан «оқ олтин» хирмони кўтарди. Ўртоқ Ш. Деҳқонбоева бошчилик қилаётган бу бригада аъзолари бу йил ҳам мўл ҳосил етиштиришга аҳд қилишган. Калинин районидаги 77, Юқори Чирчиқ районидаги 19, Бўка районидаги 27, Янгийўлдаги 63-мактаб ўқувчилар бригадаларининг ҳам меҳнатда қўлга киритаётган ютуқлари мақтовга сазовордир.

Доклад юзасидан бошланган қизғин музокарада биринчи бўлиб Оққўрғон районидаги 3-мактаб ўқувчилар бригадасининг бошлиғи Т. Тожиев сўзга чиқди.

— Ҳозир бизнинг бригадамиз ихтиёрида 41 гектар ер бор, — дейди у. — Ўтган йили бригадамиз ҳар гектаридан 30 центнердан пахта ҳосили олди. «Ўзбекистон» колхозининг раиси ўртоқ Бўриев бригадамиз ишидан хабар олиб турди. Тажрибали агрономлар бизга яқиндан ёрдам беришди. Ўқувчилар бригадаси катта даромад кўрди. Ана шу даромад эвазига мактабимизда янги спорт зали қурилди. Янги кино аппарат сотиб олдик.

Слёт қатнашчилари Оққўрғон районидаги 23-мактабнинг илмий бўлим мудири В. Антонов, Бўка районидаги 27-мактабнинг ўқувчилар бригадаси бошлиғи М. Қурбонова, Янгийўл районидаги 63-мактабнинг директори Ғ. Юсупов, Бўка районидаги 43-мактаб ўқувчилар ишлаб чиқариш бригадасининг бошлиғи Х. Фаёзова, Калинин районидаги 27-мактаб ўқувчилар ишлаб чиқариш бригадасининг бошлиғи Н. Носировларнинг нутқларини ҳам қизиқиш билан тингладилар.

Слётда Тошкент қишлоқ область партия комитетининг секретари ўртоқ П. В. Костриков нутқ сўзлади.

Слёт қатнашчилари қишлоқ хўжалигини бундан кейин ҳам тараққий эттиришга бутун куч ва билимларини сарфлаяжакларини айтдилар.

А. АЛИЕВ.

ПЛАНЕТАМИЗ БЎЙЛАБ

СОВЕТ КОСМОНАВТИ ВЕНАДА

ВЕНА, 12 февраль. (ТАСС). Австрия ҳукуматининг таклифига биноан, Австрияда меҳмон бўлиб турган совет космонавти П. Р. Попович кеча Австрия пойтахти бўйлаб сайр қилди, шаҳарнинг диққатга сазовор жойлари билан танишди. П. Р. Попович кечқурун Австрия радиоси орқали нутқ сўзлади. У, ўзининг космик парвози ҳақида, совет космонавтларининг ҳаёти, иши ва режалари тўғрисида гапириб берди.

П. Р. Попович бугун самолетда Москвага учиб кетади.

ЯМАН АРАБ РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИНИНГ ДЕКРЕТЛАРИ

Яман Араб Республикасининг президенти Абдулла Ассалол республиканинг бир қанча декретларини ва жумладан Яман Араб Республикаси ижроия кенгашини тузиш ҳақидаги декретни имзолади. Бу кенгаш давлатнинг олий ижроия ва маъмурий органидир. Ижроия кенгаш раиси қилиб Хасан Аламрий тайинланди.

Президентнинг алоҳида декретига биноан халқ ташкилоти — «Яман прогрессив иттифоқи» тузилди. Республика президенти бу ташкилотнинг раиси бўлади.

Яман Араб Республикасининг президенти бирлашган қўмондонлик тузиш ҳақида ҳам декрет эълон қилди. Бу қўмондонлик составига қабилаларнинг бошлиқлари, шунингдек Яманнинг юқори лавозимдаги офицерлари киради. (ТАСС).

ЗЎР ЭЪТИБОР БИЛАН

БЕРЛИН. 12 февраль. (ТАСС). Германия Демократик Республикасининг матбуоти КПСС Марказий Комитети Пленумининг ишини зўр эътибор бериб кузатиб бормоқда. Пленумда тингланган қўшимча докладларда келтирилган асосий фикрларни ва рақамларни газеталар кўзга кўринарли қилиб босиб чиқармоқдалар.

Совет Иттифоқи Коммунистик партияси, деб ёзади «Трибюне» газетаси, қишлоқ хўжалик масалаларини муҳокама қилмоқда, бу эса қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришини янада ривожлантириш ишига хизмат қилади. Қишлоқ хўжалигини комплекс механизациялаш, дала меҳнаткашларини энг хилма-хил техника билан ва етарли миқдорда таъминлаш масалалари, деб ёзади газета алоҳида аҳамият касб қилмоқда.

АНГЛИЯ БОШ МИНИСТРИНИНГ БАЁНОТИ

ОТТАВА, 12 февраль. (ТАСС). Англия бош министри Дуглас-Хьюм кеча бу ерда бўлган матбуот конференциясида халқаро қуролли кучлар «Кипрда тартиб ўрнатишда» қандай шаклда иштирок этишини ҳали билмаслигини айтди. У, ана шу қуролли кучларнинг БМТ Хавфсизлик Кенгашининг контроли остида бўлишига қарши фикр билдирди. Дуглас-Хьюм, Канада қўшинлари бу кучларнинг таркибий қисми бўлади, деб умид билдирди.

Бош министр бошқа нотинч районларга, масалан Шарқий Африкага ва Шарқи-Жанубий Осиёга халқаро полиция кучларининг юборилишига қарши эътироз билдирмаган бўлур эдим деди. Бу кучлар «яхши қўмондонлик остида» бўлишлари керак, деди Хьюм. Унинг фикрича, инглиз офицерлари ана шундай қўмондонликни амалга ошира олган бўлур эди.

Дуглас-Хьюм Совет Иттифоқи миллий сиёсат воситаси сифатида урушдан фойдаланиш ниятида эмаслиги хусусида менда ҳеч қандай шубҳа йўқ, деб таъкидлади.

Бош министр, менинг кўпдан буён ҳисоблаб келишимча, Хитой Халқ Республикаси БМТда ўз ўрнини эгалласа, яхши бўлур эди, деди.

ХАЛҚАРО ТИНЧЛИККА ТАҲДИД

ГАВАНА, 12 февраль. (ТАСС). Халқаро сувларда Кубанинг тўртта балиқ овлаш кемасини ушлаб олган Қўшма Штатларнинг ҳаракати халқаро тинчликка таҳдид солади, дейилади Чили интеллигенцияси вакиллари бир группасининг БМТ бош секретари У Танга юборган мактубида.

Биз дейилади мактубда, Латин Америкаси халқлари туйғусини ифодалаб, БМТни ғайри қонуний тарзда ушлаб олинган Куба балиқчиларини озод қилиш мақсадида можарога аралашишга чақирамиз.

Пренса Латина агентлиги мухбирининг Сантьягодан хабар беришича, мактубни Чилининг атоқли шоири Пабло Неруда, машҳур жамоат арбоби, «Халқлар ўртасида тинчликни мустаҳкамлаш учун» халқаро Ленин мукофотининг лауреати Ольга Поблете ва таниқли олим, профессор Александро Липшотц имзолаганлар.

Р. БАТЛЕР У ТАН БИЛАН УЧРАШДИ

НЬЮ-ЙОРК, 12 февраль. (ТАСС). Кеча Англия ташқи ишлар министри Р. Батлер БМТ бош секретари У Тан билан учрашди ва у билан Кипрдаги аҳволни муҳокама қилди. Музокараларда БМТ бош секретарининг махсус сиёсий масалалар бўйича ёрдамчиси Р. Банч (у ҳозир Кипр проблемаси билан шуғулланмоқда) ва БМТ бош секретари канцелярияси бошлиғининг ўринбосари Рольс-Беннет (у январь ойида Кипрга бориб келган) қатнашдилар.

«УНИТА» ГАЗЕТАСИ ҚИРҚ ЁШГА ТЎЛДИ

РИМ, 12 февраль. (ТАСС). Италия меҳнаткашларининг жанговар органи «Унита» газетаси бугун қирқ ёшга тўлди. Италия Коммунистик партияси ва «Унита» газетасининг дўстлари» ташкилоти бу шонли воқеага бағишлаб 23 февралда Миланда ва 1 мартда Римда иккита катта умуммиллий намойиш ўтказадилар.

Меҳнаткашларнинг ташкилотлари ва уларнинг газеталаридан, жаҳондаги кўп мамлакатлардан «Унита» газетаси редакциясига жуда кўп табрикномалар ва телеграммалар келди. Буларнинг баъзиларини бугун «Унита» газетаси босиб чиқарди. «Правда» газетасининг, «Огонек» журналининг (СССР), «Юманите» (Франция), «Дейли уоркер» (Англия), «Акахата» (Япония), «Трибюн» (Австралия), «Драпо руж» (Бельгия), «Кансан уутисед» (Финляндия), «Мундо обреро» (Испания Коммунистик партиясининг органи), «Нейес Дейчланд» (Германия Демократия Республикаси), «Трибуна люду» (Польша), «Руде право» (Чехословакия), «Непсабадшаг» (Венгрия), «Скинтейя» (Руминия), «Борба» (Югославия) ва бошқа газеталар юборган табриклар «Унита»нинг саҳифаларида кўзга кўринарли жойларда эълон қилинди.

Редактор ўринбосари
И. СУЛАЙМОНОВ.

«ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ» («ТАШКЕНТСКАЯ ПРАВДА») — Орган Ташкентских промышленного и сельского областных комитетов КП Узбекистана, Ташкентского горкома КП Узбекистана, промышленного, сельского областных и городского Советов депутатов трудящихся.

Бизнинг АДРЕС: Тошкент, «Правда Востока» кўчаси, 26-уй.

РЕДАКЦИЯ ТЕЛЕФОНЛАРИ: редактор — 29004. Редактор ўринбосари — 25885. Масъул секретарь — 34808. Идеология бўлими — 31936. Саноат ишлаб чиқариши ва партия ишлари бўлими — 33786. Қурилиш ва партия ишлари бўлими — 33786. Қишлоқ хўжалиги ишлаб чиқариши ва партия ишлари бўлими — 29040. Совет ишлари, маиший ва шаҳар хўжалиги бўлими — 26232. Фан, мактаб ва олий ўқув юртлари бўлими — 28761. Ахборот ва спорт бўлими — 33786. Хатлар ва оммавий ишлар бўлими — 34048. Эълонлар бўлими — 28142. Коммутатор — 30249 дан 30258 гача.

«Қизил Ўзбекистон», «Правда Востока» ва «Ўзбекистони Сурх» бирлашган нашриётининг босмахонаси, Тошкент шаҳри.

Р. 06423. ИНДЕКС 64695 Нашр. № Б. 1691.